

AMK Mededelingen

Mededelingen van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.
15 december 1999

verschijnt driemaandelijks
99.4

Inhoud AMK Mededelingen 99.4

F. Dielen	
Editoriaal	85
In memoriam Dokter Frans Van den Eynde	85
P.-J. Keizer	
<i>Coprinus vermiculifer</i> Joss. ex Dennis in de Vlaamse kustduinen	86
A. de Haan	
Enkele bijzondere Inktzwammen (<i>Coprinus</i>) uit de subsecties <i>Micacei</i> en <i>Domestici</i>	88
R. Walley & P. Debaenst	
Een <i>Galeropsis</i> in België !	91
H. De Meulder	
Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op Riet (<i>Phragmites australis</i>) deel 5	93
T. Stijve	
Lunchpauze mycologie of de paddestoelen van Vevey en La Tour de Peilz, twee Zwitserse stadjes aan het Meer van Genève	99
K. Van de Put	
Nieuwtjes uit de recente tijdschriften	104
P. Holemans	
Nieuws van de bibliotheek	107
Activiteiten	108
Ledenlijst 1999	111
Lidgeld 2000	116
Felicitaties: Dr. A.F.M. Reijnders 100 jaar !	116

Redactie AMK Mededelingen

A. de Haan, A. De Kesel, H. De Meulder, F. Dielen, J. Schavey, K. Van de Put, E. Vandeven, R. Walley
tikwerk: J. De Sutter, Bloemenlaan 15, 2950 Kapellen, tel.: 03/664.94.14, e-mail: jokes@online.be.
vormgeving: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18.
verzending: H. De Meulder, Verenigde Natieslaan 131, 2660 Hoboken

Richtlijnen voor auteurs van artikels in AMK Mededelingen

Alle leden van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring hebben het recht te publiceren in AMK Mededelingen. Artikels kunnen ingestuurd worden zowel in duidelijk handschrift als getikt. Teksten op diskette van 3.5" zijn ook van harte welkom.

Alle artikels moeten naar Joke De Sutter, Bloemenlaan 15 te 2950 Kapellen gezonden worden, minimum zes weken voor het verschijnen.

Figuren in inkt mogen maximaal 16,6 cm x 23,4 cm groot zijn, inclusief maatstrepen en nummering van de tekeningen. Grotere tekeningen zullen verkleind of versneden worden. De figuren worden best voorzien van een maatstreep om de afmetingen aan te duiden. Vermeld steeds naam en adres van de auteur.

Omslagfiguur: *Suillus luteus*, Bruine ringboleet door Omer Van de Kerckhove

ISSN 0771-9884

wettelijk depot: BD 36771

verantwoordelijke uitgever: E. Vandeven, Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde

AMK Mededelingen wordt gerealiseerd met steun van het Provinciebestuur van Antwerpen

Editoriaal

Frans Dielen

Met het nummer 99.4 verschijnt het laatste nummer van onze AMK Mededelingen van de negentienhonderd periode of moeten we zeggen van dit "millennium", maar niet iedereen is het daarmee eens.

Het zou prachtig zijn indien we een relaas zouden kunnen opmaken van al het mycologisch moois dat deze periode ons heeft gebracht. Dit zou echter een enorme klus worden en het is misschien best dat ieder voor zich deze herinneringen in gedachten laat voorbij gaan. Laat ons daarom niet achteruit maar wel vooruit kijken. Doch willen we hiervan afwijken in verband met het voorbije jaar.

1999 kunnen we zeker geen al te best jaar noemen. Voorjaar noch najaar kunnen we mycologisch als geslaagd aanzien.

Activiteiten waren er nochtans meer dan voldoende. Denk maar aan de normale bijeenkomsten iedere dinsdagavond in het RUCA en de waaier van voor- en najaarsactiviteiten:

- de Vlaamse Mycologendag te Diepenbeek,
- de jaarlijkse tentoonstelling van voorjaarspaddestoelen in de Plantentuin te Meise,
- de werkweek te Oignies-en-Thiérache,
- de jaarlijkse paddestoelententoonstelling te Brasschaat,
- het Allerheiligen weekend aan de kust,
- de ontmoetingsdag van ANKONA in het Antwerps Provinciehuis,

en de 1ste Vlaamse paddestoelenkijkdag die voor de

AMK op 10 verschillende plaatsen in de provincie Antwerpen plaats vonden en waarvan we vanwege de Vlaamse Mycologen Vereniging een evaluatie over gans Vlaanderen verwachten.

We bleven contact houden met binnen en buitenlandse collega's en met het Provinciebestuur dat ons zoals u reeds weet met een mooie subsidie bedacht.

Dit alles vergt van een klein aantal mensen een enorme inspanning en inzet. Zeer veel dank aan allen die hier iets hebben bijgedragen.

Het jaar 2000 is niet ver meer af en een pak ideeën voor volgend jaar liggen reeds klaar. Data liggen echter allemaal nog niet vast, wel de Vlaamse Mycologendag die plaats vindt te Gent op 25 maart en de 3de ontmoetingsdag van ANKONA in het Provinciehuis op 12 februari (meer hierover op blz. 109 en blz. 110 van dit nummer).

We blijven in het nieuwe jaar rekenen op uw medewerking en steun en hopen u op meerdere activiteiten te mogen ontmoeten.

De Raad van Bestuur wenst hierbij al de leden en hun familie een Zalige Kerst, een spetterende jaarwissel en een heel gelukkig 2000, gespaard van alles wat maar negatiefs kan zijn!

In memoriam Dokter Frans Van den Eynde

Op 11 oktober j.l. overleed op bijna 91-jarige leeftijd in het "Klina-ziekenhuis" te Brasschaat onze ere-ondervoorzitter Dr. Fr. Van den Eynde.

Vele jaren heeft Dr. Van den Eynde samen met Marcel Morren en wijlen Louis Imler het beleid van onze vereniging bepaald. Met zijn realistisch inzicht werd terdege rekening gehouden. In zijn actieve periode,

indien zijn beroepsactiviteiten het toelieten, was hij steeds op post. Onze vereniging verliest met hem een uitstekend ascomycetenkenner en goed mycoloog. Nooit zullen we zijn inbreng en steun aan de AMK vergeten. Dr. Van den Eynde zal een markant figuur blijven in de analen van onze vereniging.

Coprinus vermiculifer Joss. ex Dennis in de Vlaamse kustduinen

Peter-Jan Keizer

Kruisweg 23, NL-3513 CS Utrecht, Nederland

Summary

Dung of cattle that grazed in the dunes of Flanders, was collected and incubated. Among a few common fungi *Coprinus vermiculifer* appeared. The species is very rare and this is the first record for Belgium. A description and micro drawings are given.

Op 30 mei 1999 nam ik deel aan een excursie naar de terreinen Houtzagerduinen en Westhoek nabij De Panne Adinkerke. Beide terreinen worden tegenwoordig beheerd met behulp van grote grazende dieren.

In de Houtzagerduinen lopen een tiental ezels in 80 ha duingebied. Helaas kunnen deze niet verhinderen dat het terrein langzamerhand met struweel begroeid raakt, waardoor de waardevolle graslandvegetatie verloren gaat.

In de Westhoek wordt sinds enkele jaren begrazingsbeheer toegepast waarbij runderen en pony's worden ingezet. Hier is het terrein in een overgangsfase geraakt naar een meer begraasde vegetatie. Het is daarom nog te vroeg om uitspraken over toe- of afname van de kwaliteit van de vegetatie te doen.

Een aardig aspect van begrazing van natuurterreinen is dat daardoor diverse soorten aan mest gebonden paddestoelen weer toenemen, die ervoor zeldzaam waren geworden. Opmerkelijk genoeg ontbreken veel van deze mestbewoners op mest die geproduceerd wordt door vee dat in hoogproductieve, bemeste weilanden graast.

Van beide terreinen is wat mest verzameld: van ezel uit de Houtzagerduinen en van rund uit de Westhoek. De mest is vervolgens buiten uitgelegd op een vochtige bodem en geregeld is geïnspecteerd of er paddestoelen zouden verschijnen, met het volgende resultaat.

Datum	Ezel	Rund
10-6	-	<i>Coprinus miser</i>
1-7	-	<i>Coprinus miser</i>
1-7 t/m 7-7	-	<i>Coprinus vermiculifer</i>
9-7	<i>Coprinus poliomallus</i>	-
10-7	<i>Coprinus miser</i>	-

Coprinus vermiculifer is een zeer zeldzame soort, welke niet in de Belgische Aantekenlijst (Vandeven, et al., 1996) is opgenomen. Daarom werd het materiaal ter controle gestuurd aan Kees Uljé. Deze kon de determinatie bevestigen en maakte de microtekeningen.

In Nederland is tot nu toe slechts één collectie bekend, van het eiland Terschelling, bij Oosterend, op paardenmest. Voorts is de soort aangetroffen op mest

van hert en van olifant (Uljé, 1997). Hoewel het Inktzwammetje in Utrecht verscheen, lijkt het toch gerechtvaardigd om de soort als een Belgische vondst te boekstaven. Hoogstwaarschijnlijk hebben de sporen in de mest gegeten en zijn ze door de vochtigheid ontkiemd.

Macroscopische beschrijving (figuur 1)

Hoed: eerst eivormig, circa 6-9 × 5-6 mm, later vlak-uitgespreid, circa 12 mm diameter, muisgrijs, met witte, vezelige velumbedekking, naar het centrum dichter. Hoedrand opvallend gestreept-gevoerd.

Lamellen: eerst lichtgrijs met witvlokkige snede, later donker door de sporen, matig gedrongen staand.

Steel: circa 20-30 × 1 mm, cilindrisch, aan de basis bij de aanhechting iets verbreed, witachtig fijn berijpt.

Sporee: zwart.

Geur: onbeduidend.

Smaak: niet getest.

Figuur 1: *Coprinus vermiculifer*: habitus (maatstreef is 1 cm).

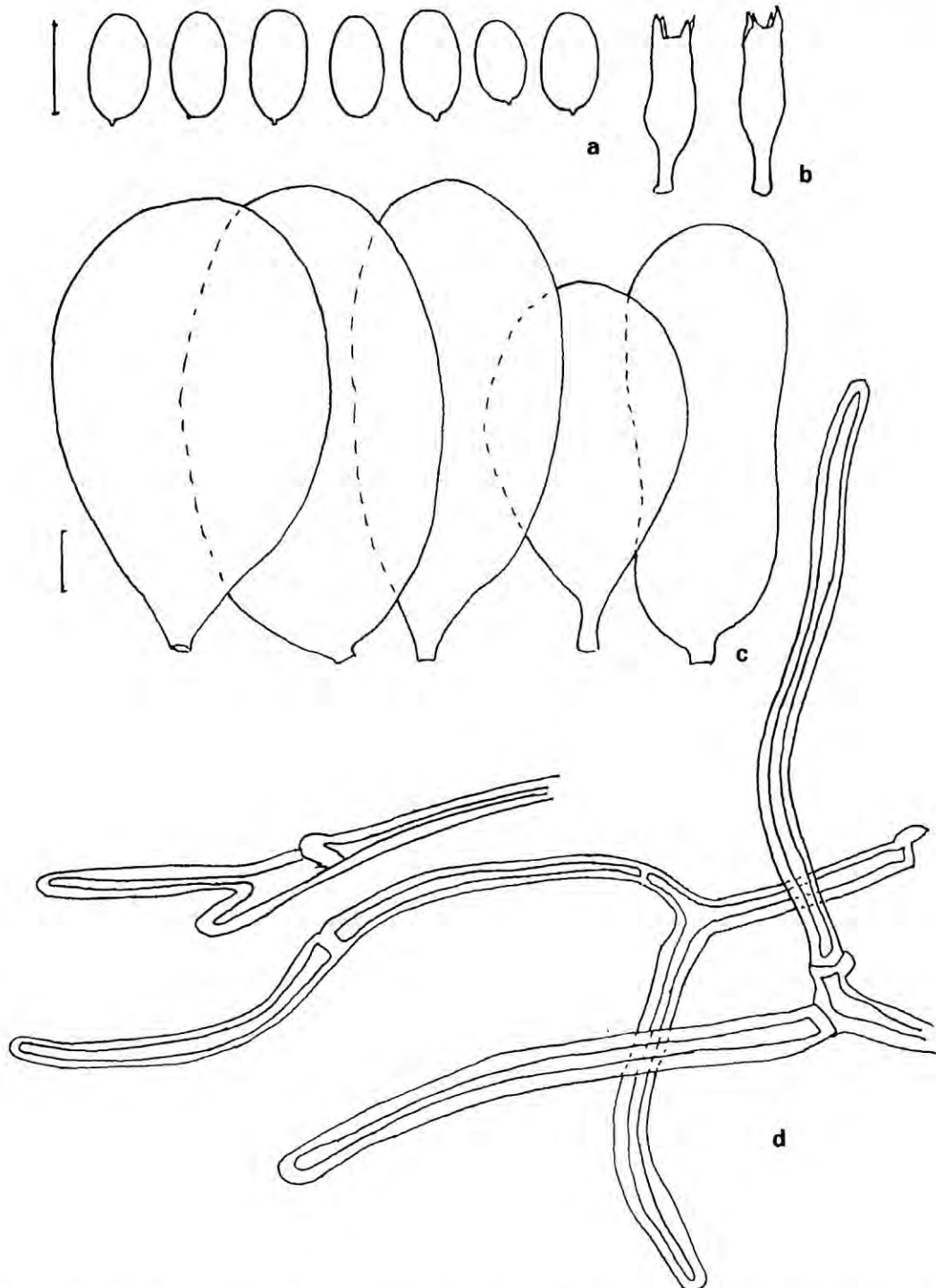
Microscopische beschrijving (figuur 2)

Sporen: (37;2,1)¹: 8,5-12,2 × 5,3-6,7 μm, gemiddeld 9,9-10,7 × 5,9-6,2 μm, Q = 1,50-1,90, gemiddelde Q = 1,70. Sporen ellipsoïd, zeer donker, bijna zwart sub microscoop, wand glad, met kleine centraal geplaatste kiempore (circa 1 μm diameter).

Basidia: 18-30 × 7,5-9,5 μm, 4-sporig.

Pleurocystiden en cheilocystiden: van gelijke vorm,

37: aantal gemeten sporen, 2: aantal nagekeken vruchtlichamen, 1: aantal collecties waarop de metingen werden verricht.

Figuur 2: *Coprinus vermiculifer*: a. sporen, b. basidia, c. pleurocystidia, d. uiteinden van de velumcellen (maatstrep is 10 μm).

ballonvormig tot langwerpig tot breed ellipsoïd, een deel breed cilindrisch tot subtriform, 50-80 $\times$ 24-50 μm .

Velum: basiselementen dunwandig en dikwijls opgeblazen, eindcellen hyalien, cilindrisch, vertakt, dikwandig, wanden tot 2,5 μm dik, met duidelijke gespen bij de septen, 20-130 $\times$ 2,5-9,5 μm .

Dank

Mijn hartelijke dank gaat uit naar Kees Uljé (Alphen

a/d Rijn) voor controle van de determinatie, de microtekeningen en correctie van dit artikel.

Literatuur

ULJÉ C.B. & M.E. NOORDELOOS (1997) - Studies in *Coprinus* IV - *Coprinus* section *Coprinus*. Subdivision and revision of subsection *Alachuanii*. *Persoonia* **16** (3): 265-333.

VANDEVEN E. ET AL. (1996) - Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. K.A.M.K., Antwerpen.

Enkele bijzondere Inktzwammen (*Coprinus*) uit de subsecties *Micacei* en *Domestici*

André de Haan

Bezemheidelaan 6, 2950 Kalmthout

Summary

Some finds of rare and interesting *Coprinus*-species are discussed and illustrated with microscopical drawings. *Coprinus truncorum* (Schaeff.) Fr. and *C. pallidissimus* Romagn. of the subsection *Micacei*: the first differs from *Coprinus micaceus* by the shape of the pileus, the absence of caulocystides and the spore-shape; the second (a first record for Flanders) by the large, vesiculose pleurocystides and the dark ellipsoid spores. Both were collected early in the season of 1999 at Antwerpen-Linkeroever (Province of Antwerp).

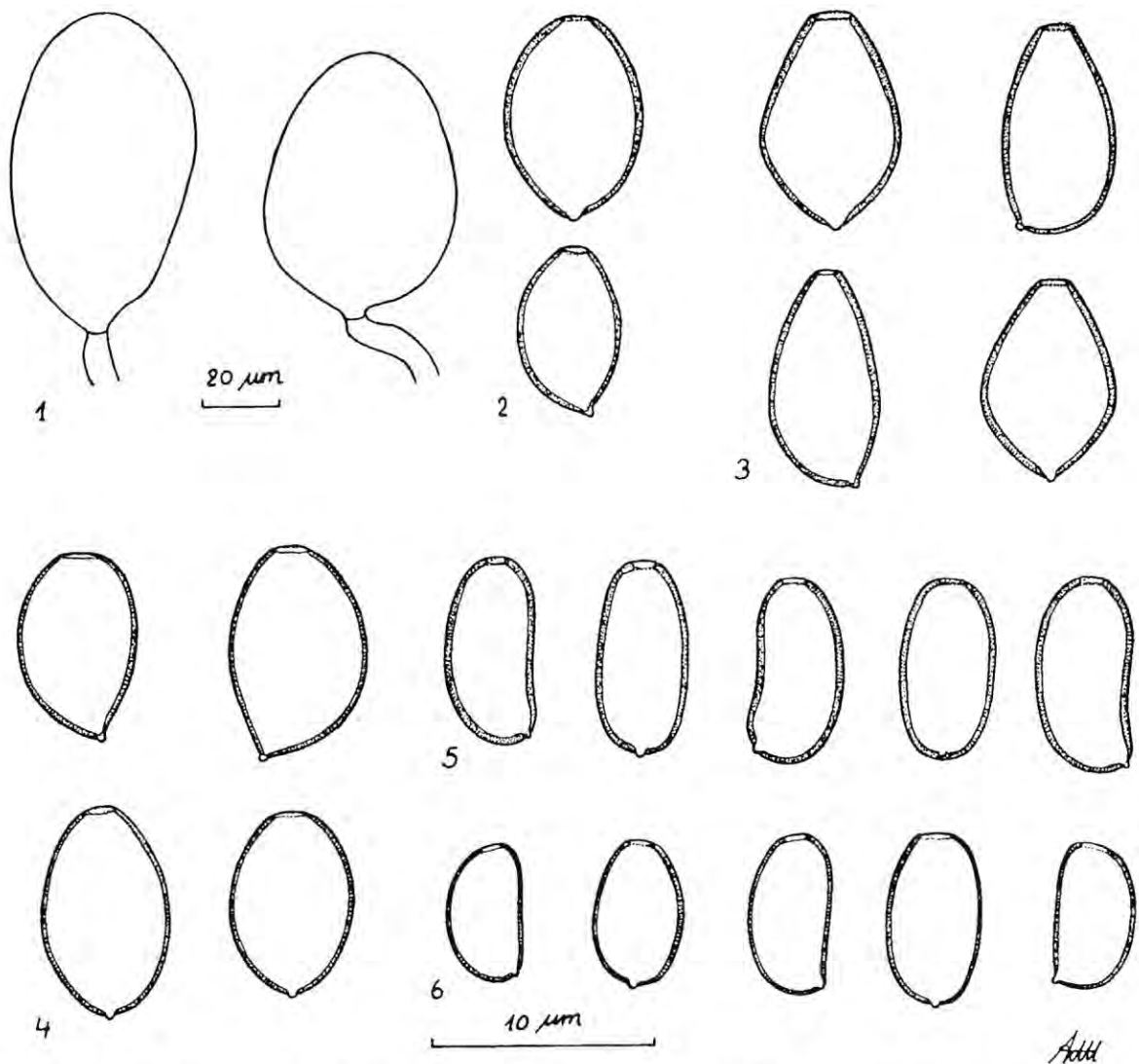
In the same period *Coprinus ellisii* P.D. Orton, belonging to the subsection *Domestici*, was collected in the surroundings of Mons (Province of Hainaut). This species is closely related to *C. domesticus* and differs only in smaller and paler spores. The sock-like veil at the base of the stipe, as described by Orton, is not a relevant character and can also be found on other *Coprinus*-species (a.o. *C. domesticus*, *C. radians*, *C. xanthothrix*).

Keys to the species of the subsections *Micacei* and *Domestici* are added.

Tijdens het voorjaar 1999 werden enkele interessante Inktzwammen verzameld uit de Subsecties van de Glimmerinktwammen (*Micacei*) en de Viltinktwammen (*Domestici*). Uit deze groepen ontmoeten wij regelmatig *Coprinus micaceus* (Gewone glimmerinktwam), *C. radians* (Rosse viltinktwam) en *C. domesticus* (Grote viltinktwam) en zo nu en dan *C. flocculosus* (Valse viltinktwam) en *C. xanthothrix* (Kleine viltinktwam). Tijdens onze excursie in het Sint-Annabos te Antwerpen-Linkeroever (24 april 1999) werd, naast de zeldzame *Coprinus truncorum* (Schaeff.) Fr. (Gladstelige glimmerinktwam), *C. pallidissimus* Romagn. (Bleke glimmerinktwam) verzameld. De eerste onderscheidt zich van *Coprinus micaceus* door de, vooral in jong stadium, onregelmatig gelobde hoedrand en microscopisch door het ontbreken van steelbehaarung (caulocystiden) en een andere sporenvorm (zie fig. 4). *Coprinus pallidissimus* werd voordien, voor Vlaanderen, nog niet gemeld en staat ook voor Nederland als uiterst zeldzaam (ZZZ) genoteerd. Deze soort is vooral microscopisch van de Gewone glimmerinktwam te onderscheiden. Macroscopisch zou de hoedkleur bleker zijn, maar dit was bij onze collectie niet opvallend. Microscopisch is er echter weinig overeenkomst, *C. pallidissimus* heeft talrijke, grote blaasvormige pleurocystiden (zie fig. 1) en donkere, ellipsoïde sporen (zie fig. 2), duidelijk verschillend van de, in voorzicht, bijna mijtervormige sporen (zie fig. 3) bij *C. micaceus*. De soort werd aangetroffen groeiend tegen een stronk (waarschijnlijk van Populier) in een klein bundeltje van vier vruchtlichamen.

Op 16 mei bezochten wij, samen met enkele leden

van de Mycologische Kring van Mons een terrein gelegen boven een vroegere mergelgroeve. Onze gids en plaatselijke mycoloog Yves De Neyer trok onze aandacht op een viertal Inktzwammen die, groeiend op een stronk, er naar onze mening uitzagen als volkomen normale *Coprinus domesticus* (Grote viltinktwam) maar die hij, aan de hand van een vroegere determinatie, als *Coprinus ellisii* (Sokvoetinktwam) noemde. De soort zou zich van zijn dubbelganger onderscheiden door een rosse, viltige beursvormige bekleding van de steelbasis en door kleinere sporen (zie fig. 6 en 5). *Coprinus ellisii* werd in 1960 door P.D. Orton beschreven en ook hij geeft uiteraard deze kenmerken als onderscheid. Inderdaad bleken twee van de vier vruchtlichamen een ros sokje te bezitten maar de twee andere (die ik meenam) hadden een kale steelbasis. Echt overtuigd was ik dus niet. Van hetzelfde terrein, een honderdtal meter verwijderd van de eerste vondst, werd een ander *C. domesticus*-achtig vruchtlichaam verzameld en microscopisch met elkaar vergeleken en inderdaad de sporen van de eerste collectie (zie fig. 6) bleken niet alleen kleiner, $6-8 \times 3-4,5 \mu\text{m}$ tegen $7,5-10,5 \times 4-5 \mu\text{m}$ (zie fig. 5), maar ook lichter van kleur, bleek grijsbruin en met een dunnere wand. De kiemporie is zwak tot duidelijk extern geïnclineerd. Andere microscopische verschillen kon ik niet vinden. Groot was echter mijn verbazing toen bleek dat drie van de vijf collecties die als *Coprinus domesticus* in mijn herbarium waren opgeborgen, kleine bleke sporen hadden en dus *C. ellisii* moesten heten. Hetzelfde resultaat, 2 van de 4, uit het herbarium van Jos Volders. Bij geen van de herbariumexemplaren, met kleine sporen, was enig spoor van velumresten aan de steelbasis te bespeuren; maar wel duidelijk bij één exemplaar, uit het herbarium van Jos, met grote sporen en dus behorend tot *C. domesticus*, wat maakt dat dit kenmerk niet relevant is en voorkomt bij beide soorten. Eenzelfde fenomeen kon ik waarnemen bij een collectie *Coprinus radians* en *C. xanthothrix*. Of het verschil in sporenkenmerken voldoende is om *C. ellisii* als soort af te splitsen laat ik in het midden. Dit is met zekerheid enkel te bevestigen na kruisingsproeven en/of genetisch onderzoek. De Nederlandse mycologen hebben er hun twijfels over en commentariëren, in het "Overzicht van de Paddenstoelen van Nederland", dat het misschien slechts een variëteit van *C. domesticus* is. Door verschillende mycologen, die *Coprinus ellisii*

figuren 1-2 *Coprinus pallidissimus*, 1: pleurocystiden, x500; 2: sporen; 3: *Coprinus micaceus*, sporen; 4: *Coprinus truncorum*, sporen; 5: *Coprinus domesticus*, sporen; 6: *Coprinus ellisii*, sporen: x3000.

niet onderscheiden, wordt bij *C. domesticus* de variatie in sporenafmetingen zeer breed opgegeven, zoals bij Kühner & Romagnesi (1953) $6,5-10 \times 3,5-5 \mu\text{m}$, wat doet vermoeden dat ook hier beide soorten vermengd werden.

Uit hetgeen vooraf gaat kan men besluiten dat deze soort vrij frequent voorkomt en een zekere determinatie enkel mogelijk is na microscopische controle. Bijgevoegd twee sleuteltjes die het op naam brengen, van de soorten uit de subsecties *Micacei* en *Domestici*, kunnen vergemakkelijken. Enkele soorten die wel voor Nederland werden gemeld maar bij ons nog niet, werden opgenomen tussen rechte haken. Ook worden enkele nieuwe of aangepaste Nederlandse namen voorgesteld (tussen " "), zoals Kleinsporige viltinktzwam, voor *Coprinus ellisii*, in vervanging van de misleidende naam Sokvoetinktzwam.

Coprinus Sectie *Veliformis*

Vruchtlichamen klein tot middelgroot (5-50 mm hoeddiameter). Velum op hoed samengesteld uit ronde cellen, al of niet gemengd met hyfen gevormd uit ketens van spoelvormige elementen

SUBSECTIE *MICACEI* - GLIMMERINKTZWAM

Vruchtlichamen middelgroot, ± vlezig (steeldiameter ≥ 3 mm); hoedkleur ± bruin; meestal groeiend op of tegen hout (soms begraven), dikwijls gebundeld.

Velum als korrelige vlokjes (gelijkend op zandkorreltjes), bij regen zeer vlug verdwijnend; samengesteld uit ronde cellen, al of niet verbonden door korte, dunne, wat kronkelige hyfen.

1 - Steel glad (enkel geheel bovenaan wat bepoederd), geen caulocystiden aanwezig; sporen ellipsoïd-ovoïd in vooraanzicht - **2**

1* - Steel fijn behaard, wat viltig, caulocystiden aanwezig (soms vrij schaars); sporen ovoïd of submitriform (bijna mijtervormig) - **3**

2 - Hoed jong wat onregelmatig geplooid tot gelobd, bleek okerbruin; velum aan de top wat bruin gekleurd; sporen (fig. 4) breed ellipsoïd in vooraanzicht, amandelvormig in zijaanzicht

C. truncorum - GLADSTELIGE GLIMMERINKTZWAM

2* - Hoed jong regelmatig eivormig, rossig okerbruin; geheel bedekt met zuiver witte velumkorreltjes; sporen in vooraanzicht ovoïd, met breedste deel onder de helft

[*C. saccharinus* - "SUIKERGLIMMERINKTZWAM"]

3 - Pleurocystiden talrijk (fig. 1), blaasvormig tot obovaal; sporen ovoïd (fig. 2); hoedkleur bleek okerbruin *C. pallidissimus* - BLEKE GLIMMERINKTZWAM

3* - Pleurocystiden ontbrekend of zeer schaars (dan alleen nabij de lamelrand); sporen ovoïd of submitriform; hoed meer rosbruin gekleurd - **4**

4 - Velum donker rossigbruin; sporen ovoïd tot iets submitriform

[*C. rufopruinatus* - "ROSSE GLIMMERINKTZWAM"]

4* - Velum wit, enkel aan de top wat okerkleurig; sporen duidelijk submitriform (fig. 3)

C. micaceus - GEWONE GLIMMERINKTZWAM

SUBSECTIE *DOMESTICI* - VILTINKTZWAM

Vruchtlichamen middelgroot, ± vlezig (steeldiameter ≥ 3 mm); hoedkleur ± bruin, soms bleek; groeiend op of tegen hout (soms begraven), soms op grazige plaatsen of op mest; dikwijls gebundeld.

Velum (vooral aan de top) als vezelige vlokjes, samengesteld uit een mengsel van ronde cellen, vrij of in ketens, met daartussen hyfen gevormd uit ketens van spoelvormige elementen, dikwijls dikwandig en gekleurd, soms met bruin geïncrusteerd pigment.

1 - Sporen gemiddeld > 12 μm, met extern geïnclineerde kiemporie; velum wit (iets oker aan de top), overvloedig, wollig-vezelig; hoed grijs; op grazige plaatsen, tussen humus of houtsnippers

C. flocculosus - VALSE VILTINKTZWAM

1* - Sporen gemiddeld < 10 μm, kiemporie centraal; velum steeds duidelijk bruin gekleurd (vooral

aan de top); hoed okerkleurig tot rosbruin; op stronken, houtresten - **2**

2 - Sporen tot 8-11(12) μm lang; velum aan de top als rosse puntige schubjes; meestal in vrij grote bundels aan de voet van stronken; rossig ozonium meestal overvloedig aanwezig

C. radians - ROSSE VILTINKTZWAM

2* - Sporen < 10 μm lang; solitair groeiend of met enkele exemplaren bij elkaar, nooit gebundeld - **3**

3 - Op mest; velum openbrekend in vlokke plakjes (als bij *Amanita*) [*C. bipellis* - PLAKJESINKTZWAM]

3* - Op hout, stronken, (begraven) takjes; velum in kleine vezelige vlokjes - **4**

4 - Vruchtlichamen vrij tenger; sporen ellipsoïd tot amandelvormig in zijaanzicht, roodbruin in NH₃-oplossing; velum met hyfen gevormd uit vrij dikwandige, dikwijls geïncrusteerde, okerbruine, spoelvormige segmenten; ozonium ontbrekend of zeer schaars; solitair, op (dikwijls begraven) takjes

C. xanthothrix - KLEINE VILTINKTZWAM

4* - Vruchtlichamen nogal robuust; sporen cilindrisch-boonvormig, bleek ros- tot grijsbruin in NH₃-oplossing; velum niet geïncrusteerd, zwak gekleurd en minder dikwandig; rosbruin ozonium meestal aanwezig; op stronken en dode stammen van loofbomen - **5**

5 - Sporen (fig. 6) 6-8(8,5) × 3-4(4,5) μm; bleek grijsbruin in NH₃-oplossing; kiemporie iets geïnclineerd

C. ellisii - "KLEINSPORIGE VILTINKTZWAM"

5* - Sporen (fig. 5) 7,5-10 × 4-5 μm; rosbruin in NH₃-oplossing; kiemporie centraal

C. domesticus - GROTE VILTINKTZWAM

Soorten tussen [ ] zijn voor Vlaanderen nog niet gemeld.

Literatuur

ARNOLDS E. ET AL (1995) - Overzicht van de Paddestoelen van Nederland. N.M.V.

KÜHNER R. & ROMAGNESI. H. (1953) - Flore analytique des Champignons supérieurs.

ORTON P.D. (1960) - New Checklist of British Agarics and Boleti III. Trans. Brit. Mycol. Soc. **43**: 200.

VANDEVEN E. ET AL. (1996) - Aantekenlijst voor zwammen en Slijmzwammen. K.A.M.K.

Een *Galeropsis* in België!

Ruben Walley* & Pol Debaenst**

*Predikherenstraat 37, B-8750 Wingene

**Burgweg 19, B-8630 Veurne

Summary

The first record of the genus *Galeropsis* in Belgium is documented with a collection of *G. aporos* Courtec. found in a garden's lawn at Veurne (W.-Vlaanderen), near the coast. As far as we know, it is actually also the second known locality of this species.

De aanschaf van een microscoop leek een goede gelegenheid voor één van ons (PDB) om nu eens eindelijk de talrijke vondsten met vraagtekens van de voorbije jaren onder de loep te nemen. Na verloop van tijd werden opnieuw die wat vreemde paddestoeltjes bestudeerd, die reeds twee jaar geleden in een gazon werden verzameld, en waarvan het macroscopisch aspect goed vergelijkbaar was met het kleurplaatje van *Galeropsis lateritia* in Courtecuisse & Duhem (Fig. 1a). Na enig speurwerk kon de literatuur over dit vreemde geslacht bij elkaar gehaald worden.

Het genus *Galeropsis* behoort tot de groep der "secotioïde fungi", een allegaartje van plaatjeszwamachtige paddestoelen die een soort overgangsgroep vormen tussen de gasteromyceten en de echte plaatjeszwammen. Uiterlijk hebben deze op een afstand nog wat het aspect van plaatjeszwammen (hoed + steel), maar de hoedrand van de secotioïde fungi komt niet van de steel los, of indien toch, zal de hoed zich niet spreiden. De plaatjes zijn nooit echt goed gevormd, ze zijn vaak geplooid of vormen een anastomoserende massa. De sporen zijn geen ballistosporen, d.w.z. dat net zoals bij de gasteromyceten de sporen niet actief door de basidiën worden weggeschoten.

Dit feit is meestal waarneembaar door de meer symmetrische vorm rond de centrale as die de sporen dan vertonen; zo ook bij onze vondst, waarbij we vaststellen dat alle sporen tot 2,5 µm lange sterigmerestjes dragen (vergelijkbaar met de sterigmeresten bij sommige gasteromyceten zoals *Bovista*). Ondertussen waren we er dan ook van overtuigd met een echte *Galeropsis* te maken te hebben. Deze vertonen microscopische verwantschappen met de Bolbitiaceae, en doen macroscopisch ook wat denken aan een gekleurd en verwelkt Isabelkleurig breeksteeltje (*Conocybe lactea*). Soms wordt *Galeropsis* samen met enkele gelijkaardige genera in een aparte familie, de Galeropsidaceae, gerangschikt.

In Europa waren tot voor 1990 de volgende drie soorten bekend (zie Moreno et al., 1989):

- *Galeropsis lateritia* (Syn.: *Gastrocybe lateritia*), zie ook Watling et al. (1986) en Grilli (1992);

- *Gastrocybe deceptiva*;

- *Galeropsis desertorum* (Syn.: *Gastrocybe iberica*), die een tweesporige variëteit heeft; waarna ook nog *Galeropsis polytrichoides* in Italië werd ontdekt (Pomarico & Rath, 1991).

Al deze taxa werden gevonden in mediterrane en continentale klimaatstreken van Zuid- en Oost-Europa. Van deze soorten lijkt *Galeropsis lateritia* gebonden aan gazons (Babos 1987, Grilli 1992). Dichter bij huis, in Chartres (ten ZW van Parijs) werd recent nog een andere soort beschreven uit de gazons van een hospitaal: *Galeropsis aporos* (Courtecuisse, 1993).

Deze verschilt vooral van de andere in Europa voorkomende taxa door het ontbreken van een duidelijke kiemporie bij de sporen. Ook in ons materiaal ontbreekt bij de sporen eveneens een duidelijke kiemporie (Fig.1b). Wel neemt men aan de sporentop vaak een afvlakking van de binnenste membraan waar, maar van een echte kiemporie is geen sprake. Gezien ook de min of meer utriforme cheilocystiden een grote gelijkenis vertonen met deze van *Galeropsis aporos* (Fig.1c), menen we dat de vondst uit België deze soort betreft. Als sporenmaten noteerden wij ongeveer 13 × 9 µm, iets breder en met een kleinere variatie dan waargenomen bij het type (respectievelijk 11-18 × 7-9,5 µm). Basidiën werden ondanks vele pogingen niet waargenomen, maar dit blijkt een moeilijke opgave bij de meeste soorten uit deze groep paddestoelen.

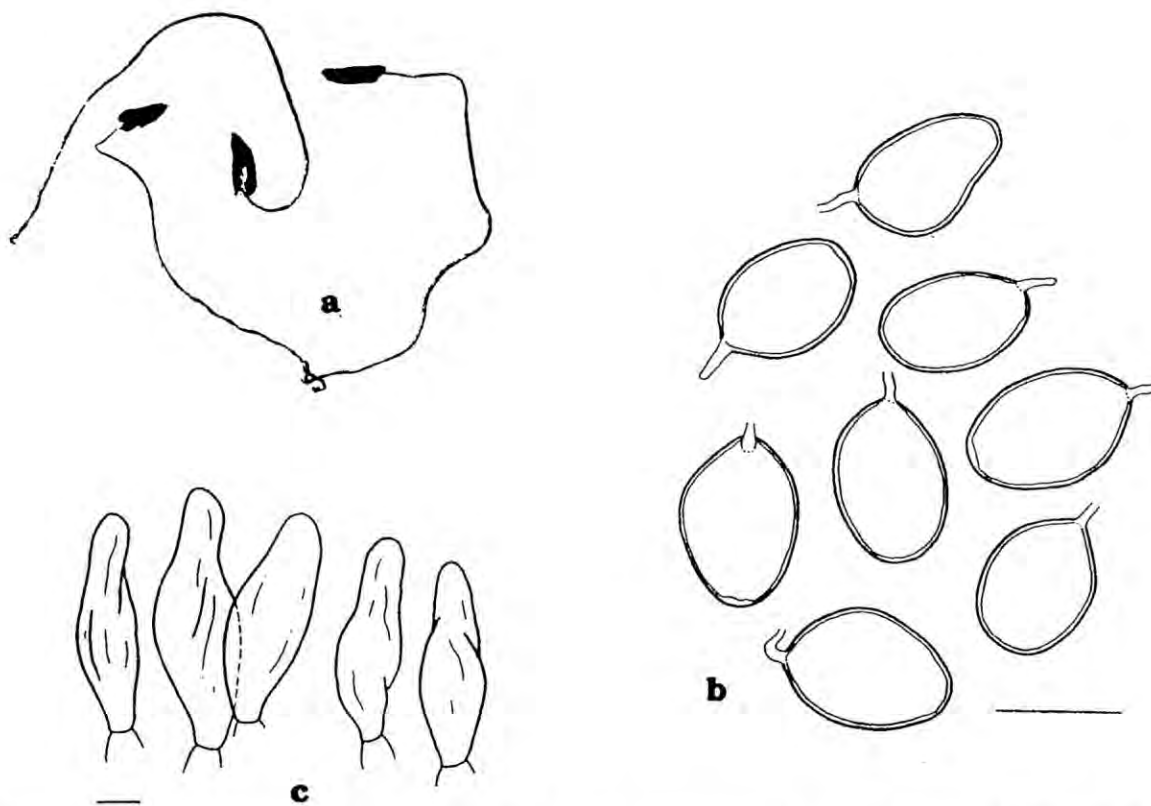
Voor zover bekend, is dit de tweede vondst van deze soort.

Herbariummateriaal: Veurne, tuin Burgweg 19, IFBL: D0.18.11, 17 november 1997, Debaenst 97-315 (GENT).

Met dank aan André Fraiture (BR) en T. Lohmeyer voor het verstrekken van moeilijk te vinden literatuur, en Annemieke Verbeken voor de microscopische tekeningen.

Literatuur

BABOS M. (1987) - Weitere Daten zur Verbreitung und Ökologie von *Gastrocybe lateritia* Watling und *Russula atrotubens* Quéél. sensu Lange in Europa. *Beitr. Kenntn. Pilze Mitteleuropas* 3: 283-288.

Figuur 1. *Galeropsis aporos* (Debaenst 97-315). a. vruchtlichamen (fotokopie exsiccaat), b. sporen, c. cheilocystiden (maatstreep = 10 μ m). (del. A. Verbeken).

COURTECUISSIE R. (1993) - *Galeropsis aporos* sp. nov., genre et espèce nouveaux pour la France. *Doc. Mycol.* **22**(88): 1-6.

GRILLI E. (1992) - *Gastrocybe lateritia*. Una insolita Bolbitiacea secozioide dei tappeti erbosi ornamentali. *Riv. Micol.* **35**: 209-218.

MORENO, G., HEYKOOP, M. & ILLANA, C. (1989) - Studies on *Galeropsis* and *Gastrocybe* (Bolbitiace-

ae, Agaricales). *Mycotaxon* **36**: 63-72.

POMARICO, O. & RATH, F. (1991) - Nota sul ritrovamento di *Galeropsis polytrichoides* (Zeller) Zeller in Italia - Val de Riso (BG). *Riv. Micol.* **34**: 231-238.

WATLING R., QUADRACCIA L., TABARÈS M. & ROCABRUNA, A. (1986) - *Gastrocybe* in Europe. *Notes Roy. Bot. Gard. Edinb.* **43**: 307-311.

Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op Riet (*Phragmites australis*) deel 5

Hubert De Meulder

Verenigde Natieslaan 131, B-2660 Hoboken

Summary

A one year investigation of micro fungi associated with decaying stems and blades of Reed (*Phragmites australis*) was executed from January till October 1998.

The total number of fungi recorded amounts to 46 (5 Myxomycetes included) see table.

Four species are presumed to be new to the Belgian mycoflora: *Leptosphaeria cladii* Cruchet, *Coprinus kubickae* Pilat & Svrček, *Psathyrella almerensis* Kits van Wav. and *Tetraploa aristata* Berk. & Broome.

In this last contribution five species are briefly described and illustrated with macro- and microscopical drawings. They belong to the following orders: Leotiales: *Brunnipila palearum*; Aphyllophorales: *Tomentella bryophila*; Agaricales: *Lachnella villosa*, *Marasmius curreyi* and *Marasmius limosus* (see also AMK Mededelingen 98: 70-75, 98: 109-114, 99: 48-53, 99: 64-68, for description of *Coprinus kubickae* and *Psathyrella almerensis* see AMK Mededelingen 98: 104-108 and 99: 46-48).

The results of the investigation are evaluated..

Exsiccates are deposited at Meise (BR).

Samenvatting

Een onderzoek naar het voorkomen van microfungi op dode stengels en bladeren van Riet (*Phragmites australis*) werd uitgevoerd van januari tot oktober 1998.

Vier soorten werden nog niet gemeld voor de Belgische mycoflora: *Leptosphaeria cladii* Cruchet, *Coprinus kubickae* Pilat & Svrček, *Psathyrella almerensis* Kits van Wav. en *Tetraploa aristata* Berk. & Broome.

In deze laatste bijdrage worden vijf soorten in het kort beschreven en geïllustreerd met macro- en microscopische tekeningen. Ze behoren tot de volgende ordes: Leotiales: *Brunnipila palearum* - Lederbruin franjekelkje; Aphyllophorales: *Tomentella bryophila* - Roestgeel rouwkorstje; Agaricales: *Lachnella villosa* - Wit wol-schijfje, *Marasmius curreyi* - Oranje grastaailing en *Marasmius limosus* - Rietwielkje (zie ook AMK Mededelingen 98: 70-75, 98: 109-114, 99: 48-53, 99: 64-68, voor beschrijving van *Coprinus kubickae* en *Psathyrella almerensis* zie AMK Mededelingen 98: 104-108 en 99: 46-48).

De resultaten van dit onderzoek worden geëvalueerd.

Exsiccaten van de gevonden soorten werden gedeponeerd in de Nationale Plantentuin van België.

Het onderzoek

Tijdens het onderzoek van microfungi op afgestorven rietstengels, dat werd uitgevoerd in 1998, werden in totaal 84 collecties ingezameld van telkens tientallen rietfragmenten die eerst geselecteerd werden op het mogelijk voorkomen van vruchtlichamen.

Bij het selecteren van het materiaal is het van belang het substraat met de loep aandachtig te bekijken. Niet zelden liggen de peritheciën ingezonken onder de epidermis en zijn dan slechts aan het oppervlak te zien met hun ostiolen. Op één rietfragment kunnen ook meerdere soorten voorkomen. Vochtig liggende stengels gaven doorgaans de beste resultaten maar ook op staande halmen werden vruchtlichamen

aangetroffen, vooral aan de basis.

Het verzamelen van het materiaal werd voornamelijk verricht in de omgeving van Antwerpen, in rietkragen en -velden met eenzelfde waterkwaliteit.

De seizoengebondenheid samen met de successie van paddestoelen in de afbraak van dood organisch materiaal is een bekend verschijnsel; ook bij het onderzoek van microfungi op afgestorven rietstengels was dit duidelijk merkbaar. Sommige soorten zijn echte pioniers en vertonen zich slechts in de vroege lente terwijl andere alleen aanwezig zijn in de late zomer of herfst; nog andere zijn dan weer voor een groot deel van het jaar aanwezig; zelfs 2 tot 3 jaar oude stengels gaven vaak nog goede resultaten.

Er werden 46 soorten genoteerd waarvan 25 Ascomyceten, 10 Basidiomyceten, 6 Deuteromyceten en 5 Myxomyceten (zie tabel).

Bij het determineren werd de voorkeur gegeven aan vers materiaal dat onderzocht werd in water en Kongorood in ammoniak.

Voor de toegepaste methode bij dit onderzoek zie AMK Mededelingen 98: 70-75 deel 1.

Besluit

Het zoeken, vinden en determineren van microfungi is een zeer fascinerende bezigheid en in vergelijking met macrofungi even interessant; het biedt tevens de mogelijkheid om ook in de "stille" periodes, wanneer "grotere" paddestoelen niet of nog niet aanwezig zijn, de mycologische activiteiten op peil te houden. Riet is hierbij een zeer goede waardplant, gemakkelijk te herkennen (ook in afgestorven toestand), veelvuldig aanwezig en ook in de zomer heel wat te bieden heeft. Tijd en inzet geven echter de beste resultaten.

Beschrijving per soort

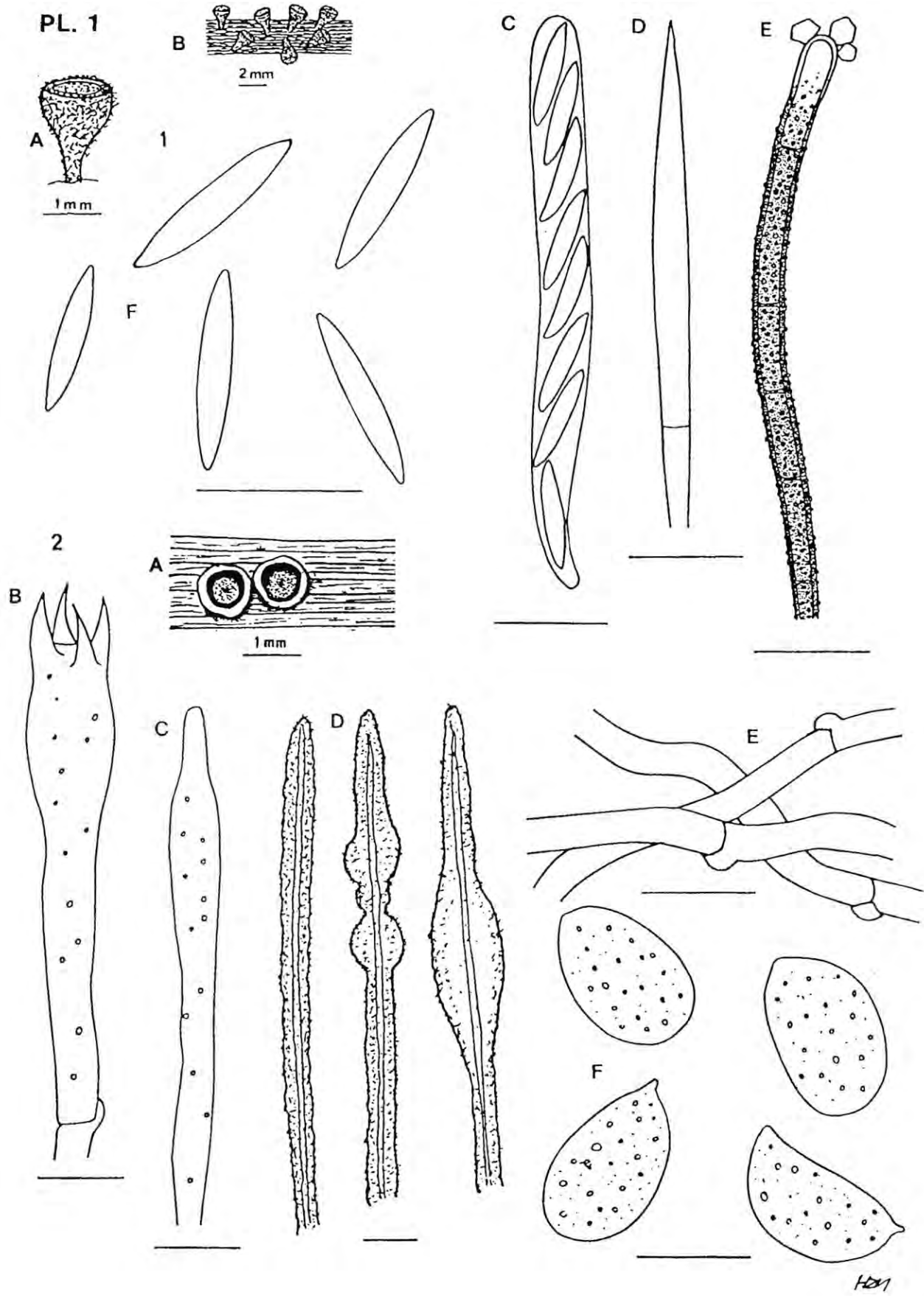
De aanduiding van de frequentie in de opmerkingen is gebaseerd op het voorkomen van de soort tijdens het onderzoek.

33. *BRUNNIPILA PALEARUM* (Desm.) Baral

Syn.: *Dasyscyphus palearum* (Desm.) Masee, *Lachnum palearum* (Desm.) Korf

Lederbruin franjekelkje (Plaat 1, figuur 1).

Apotheciën: tot 1,2 mm diameter, bekervormig, gesteeld, excipulum dicht bedekt met bruine haren,

het substraat of in kleine groepjes bijeen.

Steel: tot 1,5 mm lang en 0,3 mm diameter, cilindrisch, behaard, onderaan donkerbruin.

Haren: tot 100 μm lang en 3-5,5 μm diameter, cilindrisch, dikwandig, gesepteerd, top afgerond en iets dikker, min of meer hyalien, bedekt met korrels, aan de top soms met kristallen.

Asci: 45-60 $\times$ 4,5 μm , cilindrisch, kort gesteeld, aan de top afgerond of iets conisch, dunwandig, 8-sporig, J+.

Sporen: 7,6-11 $\times$ 1,5-2 μm , 1-cellig, spoelvormig, recht tot iets gebogen, glad, hyalien, dunwandig, schuin 1-rijig.

Parafysen: tot 80 $\times$ 7,5 μm , lancetvormig, naar de top uitlopend in een scherpe punt, onderaan gesepteerd, 15-20 μm boven de asci uitstekend.

Onderzocht materiaal: Boom, De Schorre, IFBL: D4.16.12, 21-3-1998; Hoboken, Polder, IFBL: C4.35.23, 1-4-1998; op dode rietstengels; De Meulder (BR).

Opmerkingen: deze soort is een saprofyt voornamelijk op allerlei dode grasstengels.

Ze wordt weinig vermeld maar werd tijdens het onderzoek niet zelden aangetroffen.

34. *TOMENTELLA BRYOPHILA* (Pers.) M.J. Larsen

Roestgeel rouwkorstje (Plaat 2, figuur 3)

Vruchtlichaam: resupinaat, een los viltig weefsel vormend, licht rosbruin; subiculum donkerder.

Sporen: (-7,5)8-9,5 μm , bijna rond, bruin, met spitse stekels tot 3 μm lang, soms met druppels.

Basidiën: 40-60 $\times$ 7-11 μm , cilindrisch-knotsvormig, 4-sporig, sterigmen circa 4,7 μm lang, met gespen.

Hyfen: dik- of dunwandig, gesepteerd, met gespen; subhymeniumhyfen 4-6 μm breed; subiculumhyfen 4-7 μm breed, bruin, geen hyfenstrengen aanwezig.

Cystiden: niet waargenomen.

Onderzocht materiaal: Boom, De Schorre, IFBL: D4.16.12, op onderkant van liggend rietstengelfragment, 26-7-1998; De Meulder (BR).

Opmerkingen: Opvallende kenmerken bij deze soort zijn vooral de kleur van het hymenium, de nagenoeg ronde sporen met spitse stekels en het ontbreken van hyfenstrengen. In de literatuur wordt verwezen naar de nauwverwante *T. ferruginella* (Bourdout & Galzin) Svrček maar deze soort heeft hyfenstrengen en kleinere sporen. Vrij zeldzaam.

← **Plaat 1** fig.1 *Brunnipilus palearum*. A: apotheciën, B: apotheciën op substraat, C: ascus, D: parafyse, E: haar, F: sporen. fig. 2. *Lachnella villosa*. A: apotheciën, B: basidie, C: probasidium, D: haren, E: hyfen, F: sporen (maatstreep = 10 μm).

35. *LACHNELLA VILLOSA* (Pers.: Fr.) Gillet

Wit wolschijfje (Plaat 1, figuur 2)

Vruchtlichamen: 0,5-1,5 mm diameter, bekervormig, zittend, met ingerolde rand.

Excipulum: dicht bezet met witte haren.

Hymenium: glad, lichtgrijs, week, soms met secundaire vruchtlichamen in het midden van het hymenium.

Haren: 120-200 $\times$ 5-6,5 μm , cilindrisch, met ronde top, geïncrusteerd, dikwandig, dextrinoïd, in Kongo-rood-ammoniak opzwellend op sommige plaatsen.

Sporen: 13-15 $\times$ 6-9 μm , asymmetrisch, ovaal, vaak langs een zijde afgeplat, glad, hyalien, dunwandig, korrelige inhoud.

Basidiën: 45-80 $\times$ 9-15 μm , knotsvormig, korrelige inhoud.

Basidiolen: 58-80 $\times$ 5-5,5 μm , spoelvormig, met korrelige inhoud, talrijk aanwezig.

Hyfen: 2-4 μm diameter, dunwandig, met gespen.

Onderzocht materiaal: Grobbendonk, Militair domein, IFBL: C5.34.24, 17-2-1998, op dode rietstengel; De Meulder (BR).

Opmerkingen: de gevonden soort heeft grote gelijkenis met *Lachnella albviolascens* (Alb. & Schwein.: Fr.) Fr., Dofpaars wolschijfje, maar volgens Moser (1983) heeft deze soort geen basidiolen en komt voor op takken.

Niet algemeen.

36. *MARASMIUS CURREYI* Berk. & Broome

misv.: *M. graminum* ss. auct. eur.

Oranje grastailing (Plaat 2, figuur 2)

Hoed: 3-8 mm diameter, convex, later vlakker, met verdiept midden, oppervlak glad, radiaal gegroefd-gefronst, oranjerood; bleker bij ouder wordend; rand scherp en gegolfd.

Lamellen: L: 8-12, I: 0 (geen tussenlamellen), vervloeiend tot een collarium rond de top van de steel, witachtig, snede gaaf en bruin.

Steel: 25-30 $\times$ 0,2-0,3 mm, stijf, rossig, naar de top lichter van kleur.

Sporen: 7-11 $\times$ 4-5 μm , cilindrisch-elliptisch, glad, hyalien, inhoud met druppels.

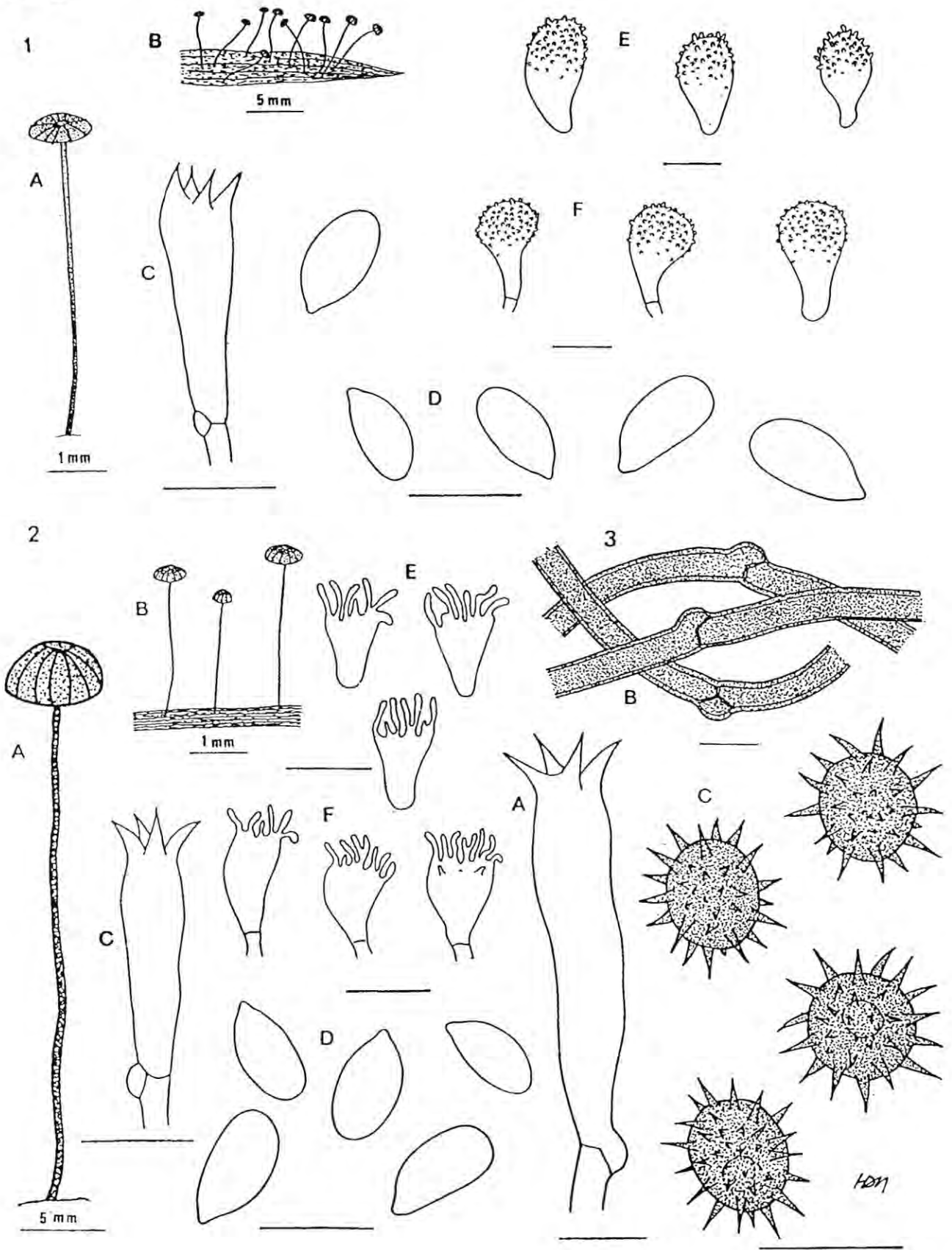
Basidiën: 19-22 $\times$ 6-7 μm , cilindrisch-knotsvormig, 4-sporig, met gespen.

Cheilocystiden: 9,5-13 $\times$ 6-7 μm , cilindrisch-knotsvormig, in bundels met talrijke uitgroeisels van 2,5-5 μm lang.

Pileipellis: knotsvormige elementen, 10-15 $\times$ 6-10 μm , met bruine, wrachtige uitgroeisels, met gespen.

Onderzocht materiaal: Niel, Walenhoek, IFBL: C4.55.41, op dode rietstengels, solitair of in groepen, 13-8-1998, 27-6-1998; De Meulder (BR).

PL. 2

Opmerkingen: *Marasmius curreyi* is goed te herkennen aan de roodbruine kleur van de hoed en het collarium. *Marasmius limosus* Quél. heeft niet die felle kleur en is kleiner.

De lamellen van het materiaal uit Niel, Walenhoek, hadden een opvallende bruine snede wat ik bij eerder gevonden collecties nog niet heb opgemerkt. In de literatuur vond ik hierover geen vermelding.

Vrij zeldzaam op Riet.

37. MARASMIUS LIMOSUS Quél.

Rietwielkje (Plaat 2, figuur 1)

Hoed: 0,5-3 mm diameter, oppervlak mat, beige tot lichtbruin, radiaal gestreept-gegroefd van rand tot midden, later uitgespreid, midden iets ingedeukt en donkerder; jong halfkogelvormig, met kleine papil.

Lamellen: L: 7-9, I: 0, vuilwit-isabelkleurig, breed aangehecht of met een goed zichtbaar collarium, snede dezelfde kleur.

Steel: 7-13 (-20) × 0,1-0,2 mm, cilindrisch, draadvormig, donkerbruin tot bijna zwart, aan de top wit, glad, glanzend.

Sporen: 8,5-11,5 × 4-6 µm, pitvormig, dunwandig, hyalien.

Basidiën: 15-23 × 6-8 µm, knotsvormig, met gespen, 4-sporig.

Sporee: niet uitgevoerd.

Cheilocystiden: 16-23 × 9-17 µm, knots tot peervormig, in de bovenste helft met wrattige uitgroeisels.

Pileipellis: met knots tot peervormige cellen van 13-20 × 6-15 µm, in de bovenste helft met wrattige uitgroeisels.

Onderzocht materiaal: o.a. Schelle, Maaienhoek, IFBL: D4.55.11, 27-8-1998; Boom, De Schorre, IFBL: D4.16.12, 29-8-1998; Hoboken, Polder, IFBL: C4.35.23, 7-9-1998; op afgestorven rietbladeren, De Meulder (BR).

Opmerkingen: door de kleine afmetingen en het speciaal substraat wordt de gevonden soort vaak over het hoofd gezien. In augustus/oktober ontbreekt deze kleine Taailing echter in geen enkel rietland, soms met tientallen op één rietblad.

Vrij algemeen.

Literatuur

- BREITENBACH J. & KRÄNZLIN F. (1981) – Pilze der Schweiz, Band 2, Nichtblätterpilze.
- DE MEULDER H. (1998) – Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op Riet (deel 1). *Meded. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 1998: 70-75.
- DE MEULDER H. (1998) – Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op Riet (deel 2). *Meded. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 1998: 109-114.
- DE MEULDER H. (1999) – Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op Riet (deel 3). *Meded. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 1999: 48-53.
- DE MEULDER H. (1999) – Onderzoek naar het voorkomen van microfungi op Riet (deel 4). *Meded. Kon. Antwerpse Mycol. Kring* 1999: 64-68.
- DENNIS R.W.G. (1949) – A revision of the British Hyaloscyphaceae with notes on related European species. *Mycol. Papers* 32. Kew, Surrey.
- DENNIS R.W.G. (1981) – British Ascomycetes. Revised edition. Vaduz, J. Cramer.
- ELLIS M.B. & ELLIS J.P. (1985) – Microfungi on Land Plants. Croom, Helm.
- LUYT-VERHEY J.M.W.V. (1973) – Overzicht van de Nederlandse soorten van *Dasyscyphus* (Ascomycetes, Hyaloscyphaceae). Rijksherbarium, Leiden.
- MOSER M. (1983) – Die Röhrlinge und Blätterpilze. Fischer Verlag, Stuttgart.
- MUNK A. (1957) – Danish Pyrenomycetes. Dansk Botanisk Arkiv. Bind 17 nr1. Copenhagen, Munksgaard.
- VANDEVEN E. ET AL. (1996) – Aantekenlijst voor zwammen en slijmzwammen. K.A.M.K., Antwerpen.

Voor de nomenclatuur werd Vandeven et al. (1996) gevolgd.

Aanvulling

Leptosphaeria pontiformis die in de "Aantekenlijst" 1996 niet vermeld staat, werd in het vorig nummer deel 4 (AMK Mededelingen 99.3.65) als "nog niet eerder gemeld voor België" beschreven.

Bernard Declercq laat weten dat hij die soort tweemaal op rietstengels gevonden heeft (1992, 1996). Recent werd de soort ook nog gevonden door Gunther Van Ryckegem.

Postscriptum

In "Uit de tijdschriften" (Coolia 42 (4): 258) verwijst Huub van der Aa over mijn artikel in AMK Mededelingen 99.2 naar enkele *Leptosphaeria* die

---

← **Plaat 2** fig. 1. *Marasmius limosus*. A: vruchtlichaam, B: vruchtlichamen op substraat, C: basidie, D: sporen. E: cheilocystiden, pileocystiden. fig. 2 *Marasmius curreyi*. A: vruchtlichaam, B: vruchtlichamen op substraat, C: basidie, D: sporen, E: cheilocystiden, F: pileocystiden. fig. 3. *Tomentella bryophila*. A: basidie, B: hyfen, C: sporen (maatstreep = 10 µm).

reeds enige tijd gecombineerd werden in *Phaeosphaeria*, wat mij, bij gebrek aan moderne monografieën, niet bekend was. De nomenclatuur die door mij gevolgd werd is deze van Vandeven et al. (1996) waarin alleen *Leptosphaeria* als geslachtsnaam vermeld wordt.

De auteur duidt tevens op het algemeen voorkomen van *Leptosphaeria (Phaeosphaeria) eustoma* op Riet

daar waar deze waardplant, in de door mij beschikbare literatuur niet vermeld wordt. Verder zou *Leptosphaeria (Phaeosphaeria) baldingerae* meer op een soort gelijken die door monograaf Holm (1957) bij *Trematosphaeria britzelmayriana* wordt ondergebracht. *P. baldingerae* zou dan weer volgens Hedjaroudi (1968) aan beide uiteinden toegespitste ascosporen hebben.

Paddestoelen en myxomyceten genoteerd op stengels en bladeren van Riet (*Phragmites australis*) januari – oktober 1998

Frequentieschaal

ZA: zeer algemeen, A: algemeen, F: frequent, O: occasioneel, Z: zeldzaam. De aanduiding van de frequentie is gebaseerd op het voorkomen van de soort tijdens het onderzoek.

Soortenlijst

MYXOMYCOTA	Slijmzwammen	Periode	Frequentie
Arcyria cinerea	Asgrauw netwatje	6	Z
Craterium minutum	Gewoon kelkbekertje	5/6	O
Didymium megalospermum			Z
D. squamulosum	Variabel kristalkopje	6	F
Stemonitis smithii	Kaneelkleurig netpluijpje	6	Z
ASCOMYCOTA	Zakjeszwammen		
Dothideales			
Leptosphaeria arundinacea		1/8	ZA
L. baldingerae		4/7	O
L. cladii		5/8	O
L. eustoma		4/7	O
L. graminis		4/7	F
L. herpotrichoides		5	O
L. pontiformis		4/7	F
Lophiostoma arundinis		1/8	ZA
L. semiliberum		2/8	F
Mycosphaerella lineolata		2/7	ZA
Pleospora vagans		4	O
Leotiales			
Albotricha acutipila	Spiesharig franjekelkje	4/9	A
Belonopsis hydrophila	Oevertilmollisia	3/8	ZA
B. retincola	Rietviltmollisia	4/8	A
Brunnipila palearum	Lederbruin franjekelkje	3/4	O
Lachnum controversum	Rietfranjekelkje	3/8	ZA
L. tenuissimum	Teer franjekelkje	4/8	O
Mollisia palustris	Moerasmollisia	4/8	A
Perrotia phragmiticola	Vleeskleurig franjekelkje	1/4	O
Rutstroemia lindaviana	Moerasstromakelkje	5	Z
Ostropales			
Phragmiticola rhopalospermum	Vleeskleurig rietstengelbekertje	3	O
Rhytismatales			
Lophodermium arundinaceum	Rietspleetlip	1/8	ZA
Sphaeriales			
Anthostomella tomicoides	Kernzwammen	8	O

Diapleella clivensis		1	O
Phomatospora berkeleyi		4/6	O
BASIDIOMYCOTA			
Uredinales			
Puccinia magnusiana	Roestzwammen		
P. phragmitis	Fijne rietroest	1/8	A
Ustilaginales	Grauwe rietroest	1/8	ZA
Ustilago grandis	Brandzwammen		
Agaricales	Rietbrand	1/9	ZA
Coprinus kubickiae	Plaatjeszwammen		
Lachnella villosa	Rietinktzwam	6/8	F
Marasmius curreyi	Wit wolschijfje	2	O
M. limosus	Oranje grastaailing	6/8	O
Psathyrella almerensis	Rietwielkje	8/9	A
Aphylliphorales	Polderfran Jehoed	6/8	O
Tomentella bryophila	Plaatjesloze zwammen		
Typhula setipes	Roestgeel rouwkorstje	6	O
	Bladknotsje	4	Z
DEUTEROMYCOTA			
Moniliales			
Periconia minutissimus		5/6	A
Tetraploa aristata		6/7	O
Sphaeropsidales			
Camarosporium feurichii		6	O
Cytoplacosphaeria rimoso		1	O
Dinemasporium graminum		3/6	A
Hendersonia culmiseda		1/8	ZA

Lunchpauze mycologie of de paddestoelen van Vevey en La Tour de Peilz, twee Zwitserse stadjes aan het Meer van Genève

Tjakko Stijve

Sentier de Clies n° 12, CH-1806 St Léger

Summary

The author comments on mycological flora of the center of two small Swiss towns, situated on the Lake of Geneva. Lunch break forays over a period of 30 years permitted to find 173 species, mainly saprophytes. Among the 33 mycorrhizal species encountered were 10 *Inocybe* sp., 4 *Boletus* and 3 *Amanita*. The mycoflora of the local parks and green belts proved remarkably poor in *Russula*'s and in *Gasteromycetes*. Among the species found, *Agaricus bitorquis*, *Panaeolina foenisecii*, *Sepultaria sumneriana*, *Leucoagaricus pudicus*, *Inocybe patouillardii*, *Inocybe haemacta* and *Bolbitius variicolor* are discussed in some detail, not only from the mycological point of view, but also because of the peculiar chemistry and toxicology of some of them.

Vevey en La Tour de Peilz zijn twee kleine gemeenten gelegen aan de Zwitserse kant van het Meer van Genève, op ongeveer 30 km van Lausanne, de hoofdstad van het Franstalige Canton de Vaud (Waadtland). Vevey heeft zo'n 16.000 inwoners, La Tour minder dan 10.000 en beide stadjes hebben hoegenaamd geen zware industrie.

Er is veel wijnbouw, die vooral op de hellingen bo-

ven de bebouwde kom wordt beoefend. Voorts heeft een bekende multinationale onderneming, groot producent van melkproducten en andere voedingsmiddelen er haar administratieve hoofdkwartier met veel personeel, hetgeen dus aanzienlijk bijdraagt aan de economie van de twee gemeenten. Toen ik in 1967 naar Vevey verhuisde om daar te gaan werken in de kwaliteitscontrole van de genoemde onderneming, kreeg ik een plaats in de grote laboratoria, precies gelegen tussen de twee gemeenten en daarom toepasselijk "Entre deux villes" genoemd. Het gebouwencomplex kijkt uit op het Meer en is daarvan gescheiden door een beboomde kade, die zowel in de richting van Vevey als van La Tour de Peilz loopt. De kade naar laatstgenoemde gemeente loopt langs de Jardin de Roussy, een park met vele statige en oude bomen, naar het kasteel van La Tour de Peilz, dat omringd is door groenstroken. De kade van Vevey is omzoomd door platanen en bloembedden en pas-

seert niet alleen een groot marktplein, maar ook een lommerijk park. Kortom, de laboratoria van mijn broodheer bleken een ideaal uitgangspunt voor het maken van wandelingen tijdens de lunchpauze, waarbij ik als paddestoelenliefhebber al gauw speuren ging naar de plaatselijke mycoflora.

Het zal geen verwondering wekken dat men hier, evenals in een Nederlandse stad, banale soorten vindt als *Flammulina velutipes* (Fluweelpootje), *Coincybe tenera* (Kaneelkleurig breeksteeltje), *Lepiota cristata* (Stinkparasolzwam), *Mycena galericulata* (Helmmycena), *Marasmius oreades* (Weidekringzwam), *Paxillus involutus* (Gewone Krulzoom) en natuurlijk de meest algemene Inktzwammen. Aan de andere kant doet men er dikwijls vondsten, die in Nederland zeldzaam zijn, bijvoorbeeld *Inonotus hispidus*, de Ruige weerschijnzwam, die men vanaf juli al tegenkomt op de oude appelbomen, die de bewoners van beide gemeenten vaak in hun tuinen hebben staan, al nemen zij in deze tijd van overvloed zelden meer de moeite om de vruchten te plukken. Ook heb ik plaatsen genoteerd die mij elk jaar omstreeks eind mei een groep Roodwitte vezelkoppen (*Inocybe patouillardii*) opleveren, maar het aantal vruchtlichamen loopt de laatste jaren hard terug. Een volledige lijst van de 173 door mij in 30 jaar gevonden soorten kan bij de redactie van AMK Mededelingen aangevraagd worden. Er ontbreken stellig paddestoelen waar ik als amateur weinig mee vertrouwd ben, zoals vertegenwoordigers van "moeilijke" geslachten als *Cortinarius*, *Entoloma*, *Galerina*, *Hebeloma*, *Inocybe* en *Psathyrella*, maar veel kunnen het er niet zijn, want een stedelijke agglomeratie is niet ideaal voor deze zwammen.

Het heeft weinig zin om de soorten in de lijst in extenso te behandelen. Vanzelfsprekend zijn de saprophyten in de meerderheid (134), maar onder de 33 mycorrhizavormers vinden we niet minder dan 10 Vezelkoppen, vier Boleten en zowaar nog drie Amanieten. Merkwaardig is het vrijwel ontbreken van *Russula*'s, een geslacht waarvan Adema (1999), in een vergelijkbare studie van de Leidse binnenstad, maar liefst 6 vertegenwoordigers vond. De Buikzwammen blijken ook slecht vertegenwoordigd, zo is er maar een enkele *Lycoperdon*, Nestzwammetje en Bovist, terwijl Stinkzwammen geheel ontbreken. In het naburige Lausanne, wordt de Grote stinkzwam tot in het centrum van de stad gevonden en een park nabij Ouchy herbergt al jaren een grote kolonie Traliestinkzwammen (Stijve, 1994).

Het is waarschijnlijk zinvoller om hier een aantal paddestoelen te bespreken, die aanleiding hebben gegeven tot bijzondere waarnemingen en onderzoeken.

Een zeer algemene soort waarmee lange tijd mijn werkdagen praktisch begonnen, was de Straatcham-

pignon, *Agaricus bitorquis*. Deze bleek periodiek het asfalt van de parkeerplaats voor mijn woning op te breken. Het bijzonder vitale mycelium bracht in sommige jaren tussen mei en november wel vijfmaal overvloedig vruchtlichamen voort. De paddestoel groeide natuurlijk ook in het gazon, dat de parkeerplaats begrenste, tezamen met andere paddestoelen zoals *Suillus collinitis* (Valse melkboleet) en *Tricholoma terreum* (Grijze ridderzwam), beide onder Denetjes.

Toen in het begin van de jaren 70 werd ontdekt dat sommige paddestoelen zware metalen als kwik, lood en cadmium ophopen (Stegnar et al., 1973; Stijve & Roschnik, 1974, Stijve & Besson, 1976), besloot ik de mycoflora van het genoemde gazon aan een vergelijkend laboratoriumonderzoek te onderwerpen. Tot mijn verbazing bleek de eetbare *A. bitorquis* een geducht ophoper van kwik, koper en selenium en in mindere mate zelfs van zink en cadmium! De analyse van vier vluchten gaf een gemiddelde waarde van 9,6 mg/kg kwik in de verse paddestoel, wat bijna 20 maal meer is dan de maximaal toegelaten hoeveelheid voor vis! Zoals bekend mag worden verondersteld, bevatten vissen als tonijn en snoek vaak hoge concentraties van dit giftige metaal

Voorts werden per kg nog gemiddeld 25 mg koper, 10 mg zink en 3,6 mg cadmium gevonden.

Daarentegen bleken de begeleidende soorten als *S. collinitis* en *T. terreum* veel minder met deze metalen te zijn belast. Tegen matige consumptie van de laatstgenoemde soorten bestaat dan ook geen bezwaar, maar *A. bitorquis* moet eigenlijk van de lijst van eetbare paddestoelen worden afgevoerd. De Zwitserse onderzoeker Quinche (1979) deed dit onderzoek nog eens dunnetjes over en daarbij kwam onze Straatchampignon er nog ongunstiger af.

Een andere soort die mij professioneel nogal heeft beziggehouden is *Panaeolina foenisecii*, die nu Gazonvlekplaat wordt genoemd. Dit paddestoeltje, dat eind mei, begin juni in grote groepen op de grasvelden voor ons laboratorium verscheen, raakte in het begin van de jaren 80 in een dubieuze belangstelling, omdat Amerikaanse onderzoekers (Robbers et al., 1969) er de hallucinogene stof psilocybine in meenden te hebben ontdekt. Deze bewering werd zonder enige controle door mycologen, medici en zielzorgers verder uitgedragen, kwam in allerlei populaire publicaties terecht, zodat men in Duitssprekend Zwitserland luidkeels het gevaar signaleerde van de "überall wachsende Drogenpilze!" Het bleek allemaal zo een vaart niet te lopen, want bij onderzoek van op de plaatselijke gazons verzamelde paddestoeltjes, alsmede van betrouwbaar geïdentificeerde collecties uit andere Europese landen, de VS en Australië, bleken psilocybine en psilocine niet aan-

toonbaar (Stijve et al., 1984).

Het oorspronkelijke positieve resultaat van Robbers et al. (1969) is waarschijnlijk toe te schrijven aan verwarring met de hallucinogene *Panaeolus subbalteatus*, die in Amerika ook op grasvelden groeit, wat in Europa niet of zelden het geval is. *P. foenicisii* bleek wel grote hoeveelheden serotonine en 5-hydroxytryptofaan te bevatten, twee stoffen waarvoor de farmaceutische branche van de firma veel belangstelling had. In de praktijk bleek echter dat celculturen van de Zuid-Amerikaanse plant *Paganum harmala* veel efficiënter serotonine produceerden, waardoor de Gazonvlekplaat spoedig weer uit onze laboratoria verdween.

Geopora (Sepultaria) sumneriana, de Cedergrondbekerzwam, is een in Nederland en België zeldzame soort, die hier aan de Zwitserse Rivièra vrij algemeen is. Ik vond haar in 1972 voor het eerst, nl. onder een grote Ceder in de Jardin Roussy te La Tour en ken nu vier vindplaatsen elders, want op die eerste plek heeft de fructificatie zich niet herhaald. Vaak komt deze Bekerzwam op vorstloze dagen in december of januari al tevoorschijn, maar eerst eind maart/begin april massaal. Een vijftigtal vruchtlichamen op enige vierkante meters zijn dan geen zeldzaamheid. In Zwitserland geldt deze soort nog als zeldzaam, want Breitenbach & Kränzlin (1981) vermelden maar twee vondsten. Men is het er over eens dat de soort uit Noord-Afrika afkomstig is, waar zij algemeen voorkomt onder Atlasceders. Baumgartner (1999) vermeldt dat in Europa de aanwezigheid van die bomen nog lang niet het voorkomen van de Cedergrondbekerzwam garandeert, hetgeen ik uit eigen waarnemingen kan bevestigen. Keizer (1997) beweert dat *G. sumneriana* zou groeien op halfverteerde naalden op humusarme grond. Op drie van mijn vindplaatsen bleken zulke naalden echter nauwelijks te vinden.

De Cedergrondbekerzwam is evenals *Geopora (Sarcosphaera) coronaria*, de Kroonbekerzwam, geen saprofyten, maar een ectomycorrhizavormer, die een groot deel van zijn voedingsstoffen van de boom ontvangt. Of de ceder de enige partner is staat niet vast. Keizer (1997) beweert dat de zwam ook voorkomt onder *Taxus* en Lincolfs gids (1981) vermeldt zowel ceders als "yews" als symbionten. Er zijn aanwijzingen dat *G. sumneriana* eerst vruchtlichamen vormt als zijn partner minstens 15 jaar oud is.

Zo werden de bekera onder een in 1978 in de tuin van mijn buurman geplante ceder eerst in 1995 gesignaleerd. Wellicht zou het de moeite waard zijn om systematisch deze aan de Zwitserse Rivièra zeer algemene bomen op aanwezigheid van de Cedergrondbekerzwam te onderzoeken. Dit lijkt gemakkelijker dan het is. Liederen van de plantsoendienst die ik gevraagd had eens naar dit zwammetje uit te kijken,

lieten me tot tweemaal toe komen voor de hier zeer algemene Bokaalkluifzwammen (*Helvella leucomelaena*), die een oppervlakkige gelijkenis tonen met *G. sumneriana*. Deze *Helvella*'s behoorden echter niet tot de Ceder, maar eerder tot de in de nabijheid groeiende *Pinus*.

Tot voor kort was de Blanke Parasolzwam, *Leucoagaricus pudicus* (ook wel *L. leucothites* genoemd), een paddestoel, die tot de bedreigde soorten werd gerekend (Cléménçon et al., 1980). De laatste 20 jaar is zij echter steeds algemener geworden, voornamelijk door het veelvuldig optreden op verse grasmatten rondom nieuwbouw. Zo stond in La Tour de Peilz kort na de voltooiing van een nieuw vormingscentrum het daarbij behorende gazon blank van deze paddestoel, maar dit verschijnsel herhaalde zich het daarop volgende jaar niet. *L. pudicus* heeft een voorkeur voor voedselrijke plaatsen – ik vond haar eens in een bloembak op een balkon – maar het fructificeren van het mycelium blijft onvoorspelbaar.

De plaatselijke paddestoeleneters laten deze paddestoel onveranderlijk staan, want zij lijkt teveel op de dodelijk giftige witte Amanieten, waarvan hun veldgidsen gewagen. Dit neemt niet weg dat deze Parasolzwam is opgenomen in de Belgische lijst (Vandeven, 1998) van op de markt toegelaten eetbare soorten. Broed voor de kweek is in de handel, maar de belangstelling is niet groot, want de opbrengst is maar klein in vergelijking met die van Kweekchampignons en Oesterzwammen (Verfaillie, 1999).

Overigens zou het kunnen zijn dat het eten van *L. pudicus* niet helemaal onbedenklijk is. Zo een 15 jaar geleden vroeg een Zwitserse mycoloog mij of het niet mogelijk zou zijn deze "Lépiote pudique" van de reeds genoemde giftige Amanieten te onderscheiden d.m.v. een eenvoudige chemische reactie. Bij het uitproberen van verschillende reagentia bleek dat p-dimethylaminocinnamaldehyde (p-DMCA) opgelost in methanol-zoutzuur, dat een fraaie rode kleur geeft met sommige Amanieten, op het hoedvlees van *L. pudicus* na 1 à 2 min. een hemelsblauwe kleur ontwikkelde. Het p-DCMA reagens is vooral gevoelig voor tryptaminederivaten, zoals bufotenine, serotonine en psilocybine, waarmee het verschillende bonte kleuren geeft.

Het lag dus voor de hand om in de Blanke Parasolzwam de aanwezigheid van dergelijke stoffen te vermoeden, wat door verder onderzoek werd bevestigd. De paddestoel bleek twee van het aminozuur tryptofaan afgeleide stoffen te bevatten, die inderdaad met het genoemde reagens hemelsblauw kleurden. Deze stoffen zijn waarschijnlijk verwand aan het in alle Vlekplaten voorkomende serotonine en haar voorloper 5-hydroxytryptofaan (Stijve, 1985).

Mogelijk zijn deze stoffen karakteristiek voor het geslacht *Leucoagaricus*, want ik kon ze ook aantonen

in te Arizona en Texas verzamelde Champignonparasollen (Stijve & Demeijer, 1993). Over een mogelijk giftige werking van deze nader te onderzoeken tryptaminederivaten is natuurlijk niets bekend. De paddestoel wordt gegeten en is dus niet hallucinogeen, zoals dat onder meer met *Psilocybe* spp., die de 4-gesubstitueerde verbindingen bevatten het geval is. Een bijzondere paddestoel, die ik al noemde, is *Inocybe patouillardii*, de Roodwitte vezelkop, die in Nederland en België zelden voorkomt, maar die in Zwitserland geldt als vrij algemeen. De meeste moderne Europese veldgidsen geven goede beschrijvingen van deze soort, die merkwaardig genoeg ontbreekt in de klassieke populaire handboeken (Michael, 1918; Dumée 1912, Jacottet, 1925).

In de wetenschappelijke verhandelingen van rond 1900 is zij met enige moeite nog wel te vinden als *I. trinii* var. *rubescens* (Bigeard et Guillemin, 1909). Oude standaardwerken over paddestoelenvergiftigingen (Roch, 1913; Sartory & Maire, 1921) besteden nauwelijks aandacht aan Vezelkoppen, maar in de moderne handboeken (Flammer & Horak, 1983; Bresinsky & Besl, 1985) wordt deze soort, die nog in 1963 verantwoordelijk was voor een serie ernstige vergiftigingsgevallen in het Duitse Naumburg (Hermann, 1964), uitvoerig behandeld.

Hoewel de paddestoel in het veld direct kan worden herkend aan de typische Vezelkop habitus en de rode verkleuring van het vlees, schijnt verwisseling met de Voorjaarspronkridder (*Calocybe gambosa*), die omstreeks dezelfde tijd groeit, niet zelden voor te komen. Het giftige principe van *I. patouillardii* is het biologisch buitengewoon actieve muscarine (Eugster, 1957), dat de onvoorzichtige paddestoeleneter vaak al binnen een half uur een koliek met diarree bezorgt, gepaard gaande met zweten, braken en schuimbekken.

Muscarine ontleent haar naam aan *Amanita muscaria*, de paddestoel waaruit deze stof voor het eerst werd geïsoleerd, maar die niet verantwoordelijk is voor het roesachtige vergiftigingssyndroom van de Vliegezwam. Eigenlijk komt muscarine slechts in uiterst kleine hoeveelheden in deze paddestoel voor, maar bij de vroege chemische en farmacologische onderzoeken trok de stof sterk de aandacht door haar hevige fysiologische werking (Bowden and Mogy, 1958). Vele Vezelkoppen en enkele Trechterzwammen (*Clitocybe* spp.) bevatten 100 tot 200 maal meer muscarine dan de Vliegezwam, maar dat is eerst zeer laat ontdekt. Eerst in 1957 verkreeg Eugster de stof uit *I. patouillardii* in hoge opbrengst, waarbij de bewerking veel eenvoudiger bleek dan de afzondering uit *A. muscaria*. Er is dus alle reden om muscarine te herdopen in "inocybine". Een vergelijkende studie van het muscarinegehalte van 13 Vezelkoppen en 7 andere paddestoelen werd gepubliceerd

door Stijve (1982).

Anno 1999 beperkt het voorkomen van *I. patouillardii* in mijn onderzoekingsgebied zich tot een privé tuin in Vevey. Aan het eind van de jaren 70 kwam de paddestoel in juni en juli massaal voor aan de voet van een kasteelmuur te La Tour de Peilz. De bodem is daar sterk kalkhoudend en in de onmiddellijke nabijheid groeiden Linden. Na het openstellen van het kasteel en het omringende park voor het publiek is het aantal jaarlijks terugkerende vruchtlichamen voortdurend afgenomen.

Met het kappen van de Linden is blijkbaar ook de laatste levensvoorwaarde verdwenen, want de laatste 5 jaren heb ik daar geen Roodwitte vezelkoppen meer gezien.

Een andere interessante *Inocybe*, waarvan ik echter in 30 jaren slechts één vindplaats noteerde, is de Roodgroene vezelkop, *Inocybe haemacta*, een soort die overal zeldzaam schijnt te zijn. Een goede beschrijving geven Enderle & Stangl (1980/81). *I. haemacta* behoort tot de vijf Vezelkoppen, waarvan in 1985 werd vastgesteld dat ze, net als sommige Kaalkopjes en Vlekplaten, de hallucinogene stoffen psilocybine en baecocystine bevatten (Besl & Mack, 1985; Stijve et al., 1985).

Ik vond dit paddestoeltje herhaaldelijk op het terrein – half park – half tuin – van een vooroorlogs appartementenblok in La Tour de Peilz. Eerst verschenen er elke september/oktober slechts enkele exemplaren, maar de laatste jaren heeft het bestand zich sterk uitgebreid. In 1997 en '98 vonden we genoeg om met een viertal personen de hallucinogene eigenschappen van deze Vezelkop uit te proberen. Dit lijkt wat roekeloos, maar wij konden bij het oorspronkelijke onderzoek al vaststellen, dat psilocybinehoudende *Inocybes* vrij zijn van het giftige muscarine (Stijve et al., 1985). Het schijnt inderdaad dat deze stoffen elkaar uitsluiten.

Een verslag over de goeddeels plezierige ervaringen, die ons na de inname van de Roodgroene vezelkop deelachtig werden, verscheen onlangs in het tijdschrift *Eleusis* (Stijve & Gluttenbaum, 1999).

In het midden van de jaren 80 werd in beide gemeenten het gebruik van houtsnippers tegen onkruid in bloemperken en -bedden algemeen ingevoerd. Deze oorspronkelijk Amerikaanse gewoonte bracht een opvallende verrijking van de mycoflora met zich mee. Soorten die men tot dan toe zelden zag, als bijvoorbeeld *Peziza vesiculosa*, *Agrocybe dura* en *Volvariella speciosa* werden plotseling zeer algemeen. Dit gold ook voor een *Bolbitius*, die ik eerst voor een ongewoon robuuste vorm van *B. vitellinus* aanzag, maar het bleek al spoedig dat het hier om een vrijwel nieuwe soort voor Zwitserland ging. De felgele klokvormige slijmige hoed met een doorsne-

de van tot 5 cm vertoonde een oranjebruine schedel en een aderig netwerk.

De vrije gele plaatjes stonden dichtopeen en de steel, tot 10 cm lang, 0,5-0,7 cm dik, was van boven berijpt geel en naar onderen toe wit. Deze paddestoel groeide in juni 1987 massaal op het terrein van de gemeentelijke kwekerij op met houtsnippers vermengde aarde en was daarna ook regelmatig in allerlei bloemperken langs het meer aan te treffen. Aanvankelijk dacht ik het met de Amerikaanse *B. reticulatus*, waarvan Arora (1986) "the reticulate - veined or netted cap" signaleert, te doen te hebben, maar de andere kenmerken klopten niet.

De identiteit bleef onzeker totdat Furrer-Ziogas (1989) de paddestoel uitvoerig beschreef en identificeerde als *Bolbitius variicolor* Atkinson, nadat dit Verkleurende kleefhoedje massaal op houtsnippers in een park te Bazel was verschenen. Naar het schijnt zijn houtsnippers – die uit 16-20 houtsoorten kunnen bestaan – een ideaal substraat voor deze soort, die tot dan toe eerder zeldzaam was. Furrer-Ziogas geeft een boeiend literatuuroverzicht en een uitstekende macro- en microscopische beschrijving, geïllustreerd met een kleurenplaat, die de paddestoel in al zijn stadia natuurgetrouw weergeeft. Het zou mij niet verwonderen als *B. variicolor* ook in andere Europese landen in opmars is. Anno 1999 komt de paddestoel hier in de vroege zomer nog steeds voor in bloemperken, maar allang niet meer in dezelfde mate als in 1987...

Literatuur

- ADEMA, J.P.H.M. (1999) - Paddestoelen in Leiden. *Coolia* **42**: 21 – 31
- ARORA, D. (1986) - Mushrooms Demystified. Ten Speed Press, Berkeley, CA, USA
- BAUMGARTNER, H. (1999) - Problèmes de mycologie (32): Champignons rares. *Schweiz. Z. Pilzk.* **77** (2): 77-80.
- BESL, H. & P.MACK (1985) - Halluzinogene Risspilze. *Z. Mykol.* **51**: 183-184
- BIGEARD, R. ET H. GUILLEMIN (1909) - Flore des Champignons Supérieurs de France. E. Bertrand, Châlon-sur-Saone.
- BOWDEN, K. AND G.A. MOGEY (1958) - The Story of Muscarine. *J. Pharm.* **10**: 145-156.
- BREITENBACH, J. & F. KRÄNZLIN (1981) - Pilze der Schweiz, Band I, Ascomyceten.
- BRESINSKY, A. UND H. BESL (1985) - Giftpilze, ein Handbuch für Apotheker, Aerzte und Biologen, Wissenschaftliche Verlagsgesellschaft, Stuttgart.
- CLÉMENÇON, H., S. CATTIN, O. CIANA, R. MORIER-GENOUD, G. SCHEIBLER (1980) - Les quatre saisons des champignons, Tome II, pp 328-329, Editions Piantanida, Lausanne
- DUMÉE, P. (1912) - Nouvel Atlas de Poche des Champignons Comestibles et Vénéneux. 3-ème édition. Paul Klincksieck / Léon Lhomme, Paris.
- ENDERLE, M. & J. STANGL (1980/81) - Beitrag zur Kenntnis der Ulmer Pilzflora 4: Riss-Pilze (*Inocyben*), *Mitteilungsheft des Vereins für Naturwissenschaft in Ulm e. V.* **31**: 122.
- EUGSTER, C.H. (1957) - Isolierung von Muscarin aus *Inocybe patouillardii* (Bres.) *Helv. Chim. Acta* **40**: 886-887.
- FLAMMER, R. & E. HORAK (1983) - Giftpilze - Pilzgifte. Erkennung und Behandlung von Pilzvergiftungen. Kosmos Handbuch. Franckh, Stuttgart.
- FURRER-ZIOGAS, C. (1989) - Bemerkungen zur Variabilität und zum Vorkommen von *Bolbitius variicolor* Atk. *Mycol. Helv.* **3** (4): 467-475.
- HERRMANN, M. (1964) - Die Naumburger Massen-Pilzvergiftung mit dem Ziegelroten Risspilz, *Inocybe patouillardii*, im Juni 1963. *Mykol. Mitt. Bl.* **8**: 42-44.
- JACCOTTET, J. (1925) - Les Champignons dans la Nature. Delachaux & Niestlé SA. Neuchâtel, Suisse.
- KEIZER, G.J. (1997) - Paddestoelen encyclopedie, REBO, Lisse.
- LINCOLF, G.H. (Ed.) (1981) - Simon & Schuster's Guide to Mushrooms. New York, 416.
- MICHAEL, E. (1918) - Führer für Pilzfreunde, Ausgabe B in drei Bände, Förster & Borries, Zwickau.
- QUINCHE, J.P. (1979) - L'*Agaricus bitorquis*, un étonnant accumulateur de mercure, de sélénium et de cuivre. *Bulletin romand de mycologie* **8**: 12-13.
- ROBBERS, J.E., V.E. TYLER & G.M. OLA'H (1969) - Additional evidence supporting the occurrence of psilocybin in *Panaeolus foenisecii*. *Lloydia* **32** (3): 399-400.
- ROCH, M. (1913) - Les Empoisonnements par les Champignons. Extrait du *Bulletin de la Société Botanique de Genève*, 2ème série, V: 46-95. Imprimerie Jent, Genève.
- SARTORY, A. & L. MAIRE (1921) - Les Champignons Vénéneux. Librairie Le François, Paris.
- STEGNAR, P., L.KOSTA, A.R. BYRNE AND V. RAVNIK (1973) - The accumulation of mercury by, and the occurrence of methyl mercury in, some fungi. *Chemosphere* **2**: 57-63.
- STIJVE, T. (1982) - Het voorkomen van muscarine en muscimol in verschillende paddestoelen. *Coolia* **25**: 94-100.
- STIJVE, T. (1985) - Een chemische verkenning van het geslacht *Panaeolus*. *Coolia* **28**: 81-89.
- STIJVE, T. (1994) - Avonturen met *Clathrus ruber*. *Coolia* **37**: 96-103.
- STIJVE, T. & R. BESSON (1976) - Mercury, cadmium, lead and selenium content of mushroom species

belonging to the genus *Agaricus*. *Chemosphere* **2**: 51-158.

STIJVE, T. & A.A. R. DE MEIJER (1993) - Macromycetes from the State of Paraná, Brazil. 4. The Psychoactive Species. *Arq. Biol. Tecnol.* **36** (2): 313-329.

STIJVE, T. & B. GLUTZENBAUM (1999) - Experiences with a rare psychoactive mushroom, *Inocybe haemacta* Berk. et Br. *Eleusis*, n.s. **2**: 59-68.

STIJVE, T., C. HISCHENHUBER AND D. ASHLEY (1984) - Occurrence of 5-Hydroxylated Indole Derivatives in *Panaeolina foenisecii* (Fries) Kuehner

from Various Origin. *Z. Mykol.* **50** (2): 361-368.

STIJVE, T., J. KLÁN & TH. W. KUYPER (1985) - Occurrence of psilocybin and baeocystin in the genus *Inocybe* (Fr.) Fr. *Persoonia* **12**: 469-473.

STIJVE, T. & R. ROSCHNIK (1974) - Mercury and Methyl Mercury Content of Different Species of Fungi. *Trav. Chim. Aliment. Hyg.* **65**: 209-220.

VANDEVEN, E. (1998) - Een nieuwe reglementering voor de verkoop van paddestoelen in België. *AMK Mededelingen* **1998**: 119-120.

VERFAILLIE, M. (1999) - Mycelia BV, Gent, Persoonlijke mededeling aan de auteur v. 1 juni.

Nieuwtjes uit de recente tijdschriften

Karel Van de Put

Bolletino del gruppo Micologico G. Bresadola XLI (2) 1998

In een tweede deel stellen E. Bizio en M. Marchetti nog een aantal door Bresadola beschreven *Inocybes* voor met kleurenfoto en microtekening van *Inocybe incarnata*, *I. muricellata*, *I. neuhoffii*, *I. patouillardii*, *I. putilla*, *I. rhodiola*, *I. similis*, *I. striata*, *I. subdecepiens*, *I. treneri*, *I. umbrina*, *I. umbri-nella* en *I. zangherii*. A. Hausknecht en A. Zuchere-lli brengen interessante vondsten uit de streek van Ravenna: *Clitocybe krinzii-josephi*, *C. metachroa* var. *aquosoumbrina*, *Conocybe alboradicans*, *C. dumetorum* var. *phaeolinospora*, *C. fiorii*, *C. inocybeoides*, *C. ochropallida*, *C. siliginea*, *Coprinus* sp., *Gymnopus luxurians*, *Hebeloma danicum*, *H. fragilipes*, *Hydropus pseudotenax*, *Inocybe griseovelata*, *I. olida*, *Marasmiellus omphaliformis*, *Melanoleuca favrei*, *Melanophyllum* sp., *Omphalina demissa*, *Pholiotina* sp., *Pluteus aurantiorugosus*, *Rhodocybe popinalis*, *Tephrocybe baeosperma* en *T. misera* var. *squamosipes* (alle met microtekening en kleurenfoto). *Pulverolepiota roseolanata* wordt beschreven met kleurenfoto en microtekening door G. Zeccherini en V. Migliozi, tevens ook *P. pulverulenta* met een sleuteltje tot de andere *Pulverolepiota*'s.

Documents Mycologiques T. XXVIII F. 111 (1998)

Deze aflevering wordt praktisch volledig ingenomen door het 3de deel van de monografische *Inocybe*-sleutel tot de knobbelsporige *Inocybes* door M. Bon, en de analytische sleutel van het genus *Pluteus* door M. Citerin en G. Eyssartier. Er zijn kleurenfoto's van *Inocybe taxocystis*, *I. acutella*, *I. calospora*, *I. petiginosa*, *I. umbricata*, *I. margaritospora*, *I. brunneorufa*, *I. asterospora*, *I. grammata*, *I.*

striatorimosa, *I. sericeopoda*, *I. subcarpta* var. *rhodopus*, *I. bresadolae*, *I. dunensis* en var. *paucicystidiata*, *I. salicis*, *I. oblectabilis*, *I. favrei*, *I. pseudo-hiulca* f. *alpestris* en *Pluteus nanus*, *P. minutissimus*, *P. granulatus*, *P. depauperatus*, *P. plautus* en *P. pearsonii*. Verder stellen M. Bon en P.A. Moreau *Omphalina baeospora* var. *microspora* (Arnolds) stat. nov. voor met microtekening en scheidt G. Re-deuilh de nieuwe sectie *Striatulosporeae* sect. nov. voor *Xerocomus*-soorten met gestrieerde sporen.

Documents Mycologiques T. XXVIII F. 112 (1998)

Na een kort verslag over de 15de Europese Cortinariisdagen (Zweden 1998) en een complementaire nota van R. Courtecuisse over de bescherming van paddestoelen stelt R.C. Azema dat *Cortinarius splendens* niet als dodelijk giftig kan doorgaan en die verdenking berustte op foutieve interpretaties van *C. orellanus* of *C. orellanoides*. Fatima Pinto-Almeida en J.L. Batista-Ferreira brengen een systematische studie van de mediterrane *Amanita curtipes* en *A. ponderosa*, vondsten uit Portugal, met beschrijving, microtekening, vergelijkende tabellen en vergelijking van literatuur. *Neolentinus adhaerens* var. *inadhaerens* is een nieuw taxon voor Frankrijk en wordt met beschrijving, micro- en macrotekening voorgesteld door C. Bouvet en D. Suguy. Ook *Atheloderma mirabile* is een nieuwe korstzwam voor Frankrijk voorgesteld met microtekening door B. Duhem.

Cryptogamie, Mycologie Tome 19 (1998)

In hun studies over de mycoflora van de Canarische eilanden bespreken F. Esteve Raventos et al. het genus *Inocybe* met *I. cincinnata*, *I. cfr. hirtella*, *I. leptocystis*, *I. muricellata*, *I. obscurobadia*, *I. poste-*

rula, *I. pudica* en *I. porospora* (met microfoto's). J. Boidin en G. Gilles bespreken een aantal Afrikaanse soorten uit de genera *Dendocorticium*, *Dendrodontia* en *Dentocorticium* (verschillende sp. nov. en microtekeningen). Enkele nieuwe gegevens over het voorkomen van *Amanita lactea* in het Iberische schiereiland worden medegedeeld door A. Gastro Ortiz et al. A. Ortega et al. brengen een bijdrage tot de studie van het genus *Cortinarius* in Spanje met een bespreking van de soorten: *Cortinarius biformis*, *C. cfr. bivelus*, *C. bovinus*, *C. bulliardii* var. *violascens*, *C. conicus*, *C. helobius* ss Bidaud én ss Brandrud, *C. impennis*, *C. junghuhnii*, *C. laniger*, *C. lucorum*, *C. safranopes*, *C. cfr. saniosus*, *C. saturninus*, *C. semivestitus*, *C. suillus*, *C. torvus*, *C. umbrinolens* en *C. vernus* (alle met sporenscaan). *Hauerslevia* is een nieuw genus opgericht door P. Roberts met als enige soort *Hauerslevia (Sebacina) pulverulenta* comb. nov. Het op het zuidelijke halfrond voorkomende genus *Neolentiporus* blijkt volgens Annarosa Bernicchia en L. Ryvarden ook in Europa (Sardinië en Frankrijk) voor te komen met *Neolentiporus* (vroeger *Antrodia*) *squamosellus*.

Rivista di Micologia XLI (1) 1998

Carlo Papetti bespreekt enkele interessante Wasplaten uit de Alpen: *Hygrophorus purpurascens*, *H. odoratus*, *H. hyacinthinus*, *H. piceae*, *H. leucophaeo-ilicis*, *H. nemoreus*, *Camarophyllus berkeleyi*, *Hygrocybe coccineocrenata* en *H. laeta* (alle met kleurenfoto). *Lepiota boudieri* en *L. castanea* worden beschreven met microtekening en kleurenfoto door Lillo La Chiusa. Verder worden nog voorgesteld, met kleurenfoto en microtekening: *Cortinarius (Dermocybe) pratensis*, *Entoloma mosearianum*, *Omphalina rosella* met een vergelijkende tabel met andere gelijkkleurige soorten, eerste vondsten van *Flammulina fennae* en *Lentinellus ursinus*, *Russula camarophylla* en enkele zeldzame lignicole Aphylophorales: *Antrodia pulvinascens*, *A. squamosella*, *Piloporia sajanensis*, *Protomerulius caryae* en *Skeletocutis kuehneri*.

Rivista di Micologia XLI (2) 1998

Enkele nieuwe soorten (sp. nov.) worden voorgesteld met microtekening en kleurenfoto: *Lyophyllum aemiliae* door G. Consiglio, *Hydropus liciosae* door M. Contu en G. Robich met sleutel tot de 15 Europese soorten, *Ramaria mediterranea*, *R. arcosuensis*, *R. botrytis* var. *compactospora*, *R. pallidissima* en *R. sardiniensis* door E. Schild. In zijn reeks over Lepiotaceae bespreekt L. La Chiusa met microtekening en kleurenfoto *Lepiota alba* var. *angustispora*, *L. cortinarius*, *Sericeocybe sericatellus*, *Cystolepiota pulverulenta* en f. *minima*, *Leucocoprinus cepistipes* en *L. lilacinogranulosus*. G. Medardi

geeft een algemene inleiding tot de studie van het genus *Hypoxylon* met kleurenfoto van *H. fragiforme*, *H. mammatum*, *H. multiforme*, *H. nummulare*, *H. rubiginosum* en *H. rutilum*.

Rivista di Micologia XLI (3) 1998

Glomus fasciculatum, *Hydrangium aurantiacum* en *Chondrogaster pachysporus (Hysterangium incarceratum)* werden voor het eerst signaleerd in Italië door M. Sarasani en A. de Vito (kleurenfoto en microtekening). *Chalazion erinaceum* sp. nov. is een nieuwe fimicole soort uit Toscane voorgesteld door F. Doveri et al. met microtekening en microfoto en met een sleutel tot *C. erinaceum*, *C. helveticum* en *C. sociabile*. E. Bizio et al. bespreken *Helvella's* uit de Alpen met microtekening en kleurenfoto van *H. alpestris*, *H. arctoalpina*, *H. capucina*, *H. corium* en var. *macrosperma* en *H. solitaria*. Verder brengt A. Riva een oppuntstelling van zijn *Tricholoma*-monografie uit 1988 met kleurenfoto of kleurenplaat en microtekening van *T. sculpturatum* en var. *argyraceum* en f. *album* en var. *atrocinctum*, *T. triste*, *T. alboconicum*, *T. leucoterreum*, *T. bonii* en *T. inocybeoides*.

Rivista di Micologia XLI (4) 1998

Leucoagaricus aurantiovergens sp. nov. wordt voorgesteld door A. Gennari en V. Migliozi met kleurenfoto en microtekening. M. Sarnari beschrijft *Russula subtomentosa* comb. nov. (kleurenfoto en microtekening) en F. Bellu et al. bespreken enkele *Cortinarius*-soorten gevonden tijdens de 16de Cortinarius-dagen, met kleurenfoto van: *C. flavovirens*, *C. diosmus*, *C. coerulescens*, *C. saturninus*, *C. hinnuleus* en *C. balteatocumatilis*. A. Bizzi en G. Zecchini stellen nog enkele Parasolzwammen voor met kleurenfoto en microtekening van *Leucoagaricus tener*, *L. purpureorimosus*, *Sericeomyces viscidulus*, *Macrolepiota procera* var. *pseudoolivascens* en *Macrolepiota mastoides* var.? Verder vinden wij nog korte beschrijvingen met kleurenfoto en microtekening van *Phellinus populicola* (A. Tentori), *Sarcoscypha austriaca* var. *lutea* var. nov. (S. Ruini en E. Ruedl), *Inocybe bongardii* var. *pisciodora* (E. Battistini et al.) en drie nieuwe *Clitocybes* uit Sardinië: *C. alni-glutinosae* sp. nov., *C. eugeniae* sp. nov. en *C. fimiphila* sp. nov. alle voorgesteld met kleurenfoto en summiere microtekening door M. Contu.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde (9-12) 1997

Als Pilze des Monats vinden wij in deze afleveringen telkens met kleurenfoto en microtekening: *Inocybe bresadolae*, *Dendrophora (Stereum) erumpens* (verschillend van *Peniophora* door dikwandi-

ge dendrofysen) en *Agrocybe putaminum*.

Schweizerische Zeitschrift für Pilzkunde LXXVI 1998

Vanaf deze jaargang verschijnt het tijdschrift tweemaandelijks en omvat slechts 6 nummers. In de reeks Pilze des Monats vinden wij *Melanotus horizontalis*, *Macrotyphula fistulosa*, *Laccaria laccata* var. *moelleri*, *Mytilidiscus alnetorum*, *Marasmiellus candidus*, *Peziza phyllogena*, *Xerocomus porosporus*, *Podostroma alutacea*, *Gamundia striatula*, *Archangeliella borziana*, *Naucoria amarescens* en *Hebeloma pseudoamarescens*. Verder vinden wij nog kleurenfoto's van *Calocybe constricta*, *Sowerbyella rhenana* en *Amanita caesarea*, een klein artikel over mestbewonende zwammen met *Ascobolus maricus* (kleurenfoto en microtekening) en enkele stukjes over vergiftigingen met *Tricholoma pardinum* en *Amanita phalloïdes*.

Mycologist vol. 13 (1) 1999

In Profiles on Fungi vinden wij kleurenfoto's van *Leucogyrophana pinastris* en *Eichleriella deglubens*. Marijke Nauta en B. Spooner brengen een introductie tot een synopsis van de Britse Demateaceae met beschrijving van de families en met een lijst van de aanvaarde genera, synoniemen en uitgesloten genera. Nieuw voor Groot Brittanië zijn (meestal geïllustreerd): *Lachnum virentense*, *Grahamiella variabile*, *Cercophora septemtrionalis*, *Steccherinum separabilimum*, *Odontium romelii*, *Merulium fusisporum*, *Brevicillium exile*, *Coronicium gemmiferum*, *Botryobasidium intertextum*, *Cristinia rhenana*, *Armillaria ectypa*, *Entoloma phaeocyanthum*, *Russula postiana*, *Tremella invasa*, *Entyloma veronicae* en *Ramularia bryoniae*. Verder vinden wij nog besprekingen met kleurenfoto van *Battarrea stevenii* gevonden in Cyprus, een moleculaire benadering van de systematiek van *Pisolithus tinctorum* en de retorische vraag van A. Verbeken en R. Walley van *Pterigellus* een mycorrhizavormer is met *Euphorbia*'s (met kleurenfoto van *P. polymorphus*).

Mycologist vol. 13 (2) 1999

Else Vellinga bespreekt de vondst van *Smithiomyces mexicanus* in een Belgisch tropisch zwembad (met macro-, microtekening en sporescan) en E. F. Haskins brengt een biografie van Gulielma Lister met zwartwit foto. *Phellinus cavicola* (kleurenfoto) wordt besproken en vergeleken met *P. umbrinellus* en *P. inermis*. In een tweede aflevering over de Britse Demateaceae bespreken Marijke Nauta en B. Spooner de Naevioideae met sleutel tot de in die familie erkende soorten en met een beschrijving

van een sleutel tot de soorten *Calloria*, *Laetinaevia* en *Ploettnera*. In profiles on fungi vinden wij kleurenfoto's van *Nothofajnea thaxteri*, *Rimbachia arachnoidea* en *Phlebia subochracea*. Verder nog enkele kortere artikeltjes over *Entyloma chryso-splenii*, *Fuchsia*-rot en *Gyroporus cyanescens* telkens met kleurenfoto.

Mycologist vol. 13 (3) 1999

In hun artikel over Britse Demateaceae bespreken Marijke Nauta en B. Spooner de Peziculoideae met sleutel tot de genera *Pezicula* en *Ocellaria*, met beschrijving der genera en een sleutel tot de soorten. *Diderma platycarpum* var. *platycarpum* is nieuw voor Groot Brittanië en wordt voorgesteld door D. Mitchell (kleurenfoto). In zijn tweede bijdrage over de Britse Tremella's bespreekt P. Roberts *T. encephala*, *T. steidleri* en *T. foliacea* met microtekeningen en kleurenfoto's. In Profiles on Fungi vinden wij korte bespreking en kleurenfoto's van *Galerina eucalyptorum*, *Phaeocollybia australiensis* en *Pyrrhoglossum pyrrhum*. Verder vinden wij nog de geschiedenis van de Oostenrijkse Mycologische Vereniging, en kortere stukjes over *Puccinia smyrnii* en *P. vincae* door L.A. Agro et al. en over actieve sporenverspreiding bij terrestrische fungi door T. Ingold.

Documents Mycologiques T. XXIX F. 114

In een nota over *Gamundia* beschrijven M. Bon en O. Röllin *G. lonatii* sp. nov., *G. hygrocyboides* comb. nov. (*Fayodoa* h.) en *G. leucophylla* var. *arctica*, alle met microtekening en kleurenfoto van *G. leucophylla* var. *xerophylla*. Samen met R. Paccard beschrijft M. Bon een *Cantharellus lutescens* var. *albidus* var. nov. met microtekening en kleurenfoto, deze eveneens van *C. lutescens* f. *niveipes* en f. *luteocomus*. Verder bespreken M. Bon en B. Lefèbvre enkele interessante vondsten uit Artois-Picardië: *Hygrocybe memorialis* sp. nov.*, *Entoloma moserianum*, *Hebeloma calyptosporum*, *Clitocybe diatreta*, *Pseudoclitocybe obbata* var. *minor**, *Camarophyllopsis phaeoxantha**, *Panaeolus semiovatus* var. *minor* var. nov., *Dermoloma hybridum* en *Inocybe lutescens* f. *arenosa* ad int. Olivia Rodriguez en Laura Guzman-Davalos bespreken nieuwe *Pluteus*-vondsten voor Mexico met microtekening van *P. pallescens*, *P. argentinensis*, *P. pouzarianus*, *P. thomsonii* en *P. umbrosus*. *Cortinarius* (Tel.) *conico-obtusarum* sp. nov. wordt voorgesteld door A. Ortega en G. Chevassut met sporescan, ook van *C. erythrinus* var. *petroselinum* en *C. castaneoduracinus*. Verder wordt er nog een *Amanita citrina* var. *crassior* var. nov. voorgesteld (F. Massart en C. Rouzeau), brengt P. Reumaux errata naar voor uit het boek *Russules rares ou méconnues*, met microteke-

ning van *R. lilacinocrema* Romagn., *R. lilacinocrema* var., *R. gracillipes* en *R. amoenoides* var. *gracillipes* en levert hij tevens een commentaar bij het

werk Monografia illustrata del genera *Russula* (A.M.B.).

(* = kleurenfoto of kleurenplaat)

Nieuws van de bibliotheek

Eindelijk is het ervan gekomen. Er komt een eerste verslag over de bibliotheek sinds Jean mij de fakkel heeft doorgegeven.

Eerst en vooral wil ik Jean Schavey bedanken voor het geduld dat hij getoond heeft (en hopelijk nog zal tonen), om mijn vragen en telefoontjes te beantwoorden, en allerlei advies (een woord in de mode) dat hij gegeven heeft. Dank aan alle bib-gebruikers voor hun geduld dat ze opleveren als ik iets niet vind of weet. Met jullie hulp weet ik dat alles in orde komt.

Wat is er intussen gebeurd i.v.m. de bib? Wel, van alles. Tijdschriften komen aan en worden behandeld. De boekbinderij heeft nogmaals 13 delen voor ons ingebonden. De lijst vinden jullie hieronder. Voorstellen voor aankopen werden ingeleverd en enkelen werden besteld. Intussen zijn de meeste aangekomen, waarvan jullie de lijst hieronder ook terugvinden. De vooruitgang staat niet stil, dus de bib ook niet. Een nieuwe rubriek werd geopend, nl. CD. Onze eerste bib-cd bevat allerlei fungi-sleutels, waarvan de index ter beschikking zal zijn tijdens de bib-uren.

Voor 1999 zijn de volgende exemplaren vanaf nu ter beschikking:

- Corticiaceae - Korstzwammen Vol. 1 – Vertaling door Noten L. (1998); Map 013 - nr. 383.
- Lexicon van Mycologische termen - Schavey J. (1998); Aux 013 - nr. 384.
- Inventarisatie en monitoring van de mycoflora en de lichenen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - Vanholen B. & De Kesel A. (1999); Toe 010 - nr. 385.
- Kwaliteit van het Leefmilieu en Biodiversiteit in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest - IBGE - BIM (1998); Nim 018 - Nr. 386.
- Atlas des Cortinaires Vol. 9 - Moëne & Reumaux (1999); Atl 007L - nr. 387.
- Contributio ad Cognitionem Coprinorum Tomo primo - Cacialli, Caroti & Doveri (1999); Mag 041 - nr. 388.
- Brit. Fung. Flora 8 - Cantharellaceae, Gompha-

ceae, Tricholomataceae - Watling & Turnbull (1998); Baf 011i - nr. 389.

- Belgian Journal of Botany 131 (2) Spec. Issue - verschillende auteurs (1998); Alg 034 - nr. 390
- Fungi-sleutels (11 disketten); Lok 051 - nr. 391.
- Fungi-sleutels (1 cd); CD 01 - nr. 392.
- Monografia illustrata del Genere *Russula* in Europa - Tomo Primo - Mauro Sarnari (1998); Mag 042 - nr. 393.
- Illustrated Genera of Ascomycetes - Richard T. Hanlin (1998) - Volume 1 & 2 + Combined Keys; Asc 023a - Asc 023b - Asc 023c - nr. 394-395-396.

Volgende tijdschriften werden ingebonden:

- Der Tintling (1996-1997); Ti 01
- Cryptogamie. Tome 17 & 18 (1996 & 1997); Cr 09
- Coolia - deel 39 (1996); C 12
- Coolia - deel 40 (1997); C 13
- Coolia - deel 41 (1998); C 14
- Documents Mycologiques - Tome 26 - fasc. 101-104 (1996-1997); DM 06
- Documents Mycologiques - Tome 27 - fasc. 105-108 (1997); DM 07
- Documents Mycologiques - Tome 28 - fasc. 109-112 (1998); DM 08
- Persoonia -Vol 16 (1995-1998); Pe 16
- Rivista di Micologia -Anno 37-39 (1994-1996); RM 04
- Mycological Research - Vol 102a (1998); T52
- Mycologia - Vol 90 (1998); My 35
- Natura - 93^e tot 95^e jaargang (1996-1998); Na 13

Ik heb dit allemaal niet gewogen, maar als wat er in zit even goed is als het gewicht, kan ik u verzekeren dat het de moeite waard is. Ziezo, jullie zijn nu allemaal op de hoogte. Indien er nog voorstellen of opmerkingen zijn voor de bib, zijn deze altijd welkom.

Pascale Holemans

Initiatiecursus: determineren van Myxomyceten

Zoals eerder aangekondigd gaat het om een beginnerscursus waarin men Myxomyceten of Slijmzwammen leert op naam brengen. Met een microscoop kunnen werken is wel een noodzaak. De specifieke technieken die vereist zijn bij het bestuderen van Myxo's worden tijdens de cursus aangeleerd.

Benodigdheden: één (liefst twee) zeer fijne pincet; een stuk piepschuim ($\pm$ 5 cm B x 5 cm D x 4 cm H); enkele spelden; een flexibel, rubberen darpje (inwendige diam. 5 mm, lengte $\pm$ 25 cm) en natuurlijk ook het nodige om uw aantekeningen te maken. Indien u in het bezit bent van het boek "De Neder-

landse Myxomyceten" van E. Nannenga-Bremekamp, breng dat zeker mee. Voor de anderen zullen we trachten zoveel mogelijk exemplaren te voorzien.

De cursus omvat voorlopig 4 dinsdagavonden: 7 maart, 21 maart, 4 april en 18 april 2000 en gaat door in de Bioruimte van het RUCA, van 19u30 tot 22u00. Er zijn al een zevental geïnteresseerden ingeschreven. Als u ook zin heeft in iets nieuws, mysterieus en vooral moois te leren kennen, geef dan een seintje aan Myriam de Haan tel. 03/666.91.34 (weekend) of via E-mail: myriam.de.haan@skynet.be.

Opstellen excursieprogramma

Net als vorige jaren wensen wij tijdig het excursieprogramma op te stellen. De leden worden gevraagd hiertoe voorstellen in te dienen. Gelieve daarbij volgende gegevens te vermelden: de plaats van de excursie met een beschrijving van de biotoop, de geschikteste periode voor een mycologische excursie in het gebied, een gemakkelijk te bereiken plaats van bijeenkomst (liefst bereikbaar met het openbaar vervoer), een lokaal waar 's middags de meegebrachte picknick mag gebruikt worden. Indien er eventueel snel eenvoudige gerechten opgediend kunnen wor-

den is dit tevens mooi meegenomen. Een excursie van de K.A.M.K. begint normaal om 9 uur 45 en eindigt tussen 16 en 17 uur. Van de indiener van een voorstel wordt verwacht dat hij als gids van de excursie optreedt om de weg te tonen. Voorstellen bij voorkeur schriftelijk indienen voor 10 januari 2000 bij: Jos Volders, Weverstraat 9, 2440 Geel, telefoon: 014/54.91.44 of Guy Le Jeune, Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, telefoon: 03/658.54.31 of Jaak Van de Meerssche, Graaf Witgerstraat 16, 2640 Mortsel, telefoon: 03/449.71.54.

Werkweek 2000

Onze jaarlijkse werkweek in 2000 zal plaats hebben van zondag 24 september 2000 (avond) tot zondag 1 oktober 2000 (namiddag) te Oignies-en-Thiérache. Het vakantiecentrum "Chantecler" biedt ons respectabele kamers, een zeer goede zaal voor microscopie en ligt in de nabijheid van talrijke goede excursieterreinen. Met de verantwoordelijke van het centrum werden afspraken gemaakt om, mits aanpassing van de zeer lage prijs, om meer uitgebreide maaltijd aan te bieden.

Zoals steeds, wordt één excursie per dag voorzien, namiddag en avond zijn voorbehouden voor determinatie.

Onze jaarlijkse excursie naar Nismes vindt plaats op zaterdag 30 september 2000, dan is er ook een namiddagwandeling.

Zondag 24 september kan U de jaarlijkse paddestoelententoonstelling te Vierves-sur-Viroin bezoeken

alvorens naar onze verblijfplaats door te reizen.

Om een optie op een aantal kamers te nemen, zijn wij verplicht een voorschot te storten. Leden die wensen deel te nemen, worden verzocht zo snel mogelijk en dit zeker voor 31 januari uw inschrijvingsformulier terug te zenden aan: Pascale Holemans, Arthur Matthyslaan 89, 2140 Borgerhout, tel: 03/322.40.05 en een voorschot van BEF 1.600,- te storten op rekening 320-4183209-57 van Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te B-2050 Antwerpen (buitenlandse deelnemers met Eurocheque).

Indien U een kamer wil delen, gelieve zelf met een kamergenoot afspraken te maken.

Deelnemers zullen verzocht worden voor 31 juli 2000 het saldo te voldoen.

In de loop van het jaar ontvangt U meer informatie over het volledige programma en de juiste dagprij.

Inlichtingen:

Inschrijvingen en verblijf: Pascale Holemans,
Tel: 03/322.40.05;
e-mail: pascale.holemans@compaenet.be
Excursies: Guy Le Jeune, Tel: 03/658.54.31.

Gegevens van verblijf: Centre de Tourisme Social
Familial et pour Jeunes «Chantecler», Rue Chantecler
24 - 5670 Oignies-en-Tiérache; Tel 060/39.90.09 -
Fax 060/39.04.55.

9de Vlaamse-Mycologen-Dag op 25 maart 2000 te Gent

Op de eerste zaterdag van de lente organiseert de Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep de traditionele Mycologen-Dag te Gent, in het U bekende Biologiegebouw, Ledeganckstraat 35 (toegang via de Plantentuin). **Alle** mycologen zijn daar welkom.

Meerdere sprekers hebben reeds gemeld een lezing te zullen houden: André de Haan over soortopvattingen in de sectie *Naucoriopsis* van *Galerina*; Herman Mervielde over hyfentypes en hun varianten; Gunther Van Ryckegem over (micro) fungi op Riet; Myriam de Haan over bijzondere Myxomyceten-vondsten in 1999, enz. Wie ook nog een lezing wil houden of vondsten bespreken meldt dat aan P. Van der Veken (09/222.93.24) vóór 1 februari 2000.

Ruben Walleyen zal zijn nieuw initiatief toelichten, dat er in bestaat in eigen tuin gans het jaar de paddestoelen te observeren – en er zijn er meer dan U denkt; ze te determineren of laten determineren en

er over te rapporteren. Daar kunnen alle mycologen aan meedoen; en het zal een zeer substantiële bijdrage betekenen voor de kartering van gewone én ongewone soorten!

Er wordt op de mycologen-dag weer een postervoorstelling voorzien: kandidaten die wat willen tonen vragen de gewenste oppervlakte (verticale of horizontale) vóór 1.2.2000 aan P. Van der Veken.

De Jaarvergadering van de Vlaamse-Mycologen-Vereeniging onder de middag mag door alle mycologen bijgewoond worden.

Wij vragen alle mycologen om 25 maart vrij te houden en talrijk naar Gent te komen voor de 9de Vlaamse-Mycologen-Dag: U bent van harte welkom!

Paul Van der Veken,
Voorzitter O.V.M.W en V.M.V.

Educatieve avonden

De bijeenkomsten gaan door in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen, aanvang telkens om 20 uur, tenzij anders vermeld. Vóór iedere vergadering is er vanaf 19.30 uur gelegenheid om boeken uit de bibliotheek te ontlenuen.

dinsdag 4 januari 2000	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 11 januari	Systematische kijk op Aphylophorales (deel I)	K. Van de Put
dinsdag 18 januari	Practicum-avond 19.30 u	
dinsdag 25 januari	Adviesraad	
dinsdag 1 februari	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 8 februari	Jaarlijkse Algemene Vergadering	
dinsdag 15 februari	Practicum-avond 19.30 u	
dinsdag 22 februari	Raad van Bestuur	
dinsdag 29 februari	Kleine Plaatjeszwammen met bruine sporen	A. de Haan
dinsdag 7 maart	Determinatieavond 19.30 u	
dinsdag 14 maart	Mycorama, Jacques toont zijn nieuwste dia's	J. Van de Meerssche
dinsdag 21 maart	Practicum-avond 19.30 u	
dinsdag 28 maart	Adviesraad	

ANKONA-ontmoetingsdag

De Antwerpse Koepel voor Natuurstudie (ANKONA) organiseert voor de derde maal haar jaarlijkse ontmoetingsdag. Meer bepaald op zaterdag **12 februari 2000** is iedereen van harte welkom in het provinciehuis van Antwerpen, **K. Elisabethlei 22, 2018 Antwerpen**. De voormiddag wordt geopend met een reeks korte mededelingen, waarna de themagroepen een eigen programma verzorgen. De namiddag wordt ingevuld met een aantal voordrachten.

Dit jaar zal het programma er als volgt uitzien:

- 9u30: Ontvangst + koffie
- 10u00: Verwelkoming door Deputé J. Geuens - voorzitter Ankona
- 10u10: Korte mededelingen m.b.t. natuurstudie
- 11u00: Vier themagroepen verzorgen een eigen programma:
  - * Planten: in uitwerking
  - * Ongewervelden:
    - Partnerkeuze bij libellen: de kleur van het vrouwtje (Hans Van Gossum)
    - Waar gloeit de glimworm nog: is er nood aan een inventarisatie? (Rafaël De Cock)
    - Slankpootvliegen (Dolichopodidae) (Marc Pollet)
    - Studie naar het voorkomen van spinnen in zoet- en brakwaterschorren van de Schelde (Frederik Hendrickx)
  - * Paddestoelen: Overzicht jaarwerking + Boleten van hier (diareeks) (Jaak Van de Meerssche)
  - * Vogels: Voorstelling lopende projecten in de provincie Antwerpen.
- 12u30: Middagpauze + lunch
- 14u00: Verslag van de 4 werkgroepen (van de voormiddag)
- 14u10: Onderzoek naar wilde planten in de stad Antwerpen (Erik Molenaar)
- 14u30: Voordracht in uitwerking
- 14u50: Eéndracht maakt macht: een verhaal over bosgroeperingen en natuurstudie (Frederik Vaes)
- 15u10: Pauze
- 15u40: Jongeren en natuurstudie (Medewerker JNM)
- 16u00: De kenmerken van de Plaatjeszwammen (André de Haan)
- 16u20: Biodiversiteit in de provincie (Jos Gysels)
- 16u40: Slotwoord en afsluitende receptie

De hele dag zullen infostands van particulieren, verenigingen en instellingen betrokken bij natuurstudie te bezoeken zijn.

Voor informatie omtrent de ontmoetingsdag en inschrijvingen kan men terecht op het secretariaat van ANKONA bij Mieke Hoogewijs (03/259.12.42) of Dirk Vandenbussche (03/259.12.49) (natuur@pih.provant.be).

De ontmoetingsdag van de Limburgse zusterorganisatie, LIKONA, gaat door op 15 januari 2000 in gebouw D van het Limburgs Universitair Centrum te Diepenbeek, start om 9u15. Inschrijven op het LIKONA-secretariaat: Het Groene Huis, domein Bokrijk, 3600 Genk, tel.: 011/26.54.62.

Lidgeld 2000

De leden worden verzocht het lidgeld 2000, zijnde 500 BEF, zo vlug mogelijk te betalen door overschrijving ten gunste van bankrekening nr. 320-4183209-57 op naam van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen. Men kan daarvoor het bijgevoegde overschrijvingsformulier gebruiken. Wij dringen aan op een vlotte betaling, dit om nutteloze kosten te vermijden en ons toe te laten U ononderbroken de publicaties van onze vereniging toe te sturen. Het lidgeld betaald door nieuwe leden, die zich aansloten tijdens of na de jaarlijkse tentoonstelling (oktober 1999) geldt reeds voor 2000.

Buitenlandse leden worden verzocht 550 BEF = 13,65 EUR (het lidgeld verhoogd met extra verzendingskosten) contant te betalen of een eurocheque ten voordele van de Antwerpse Mycologische Kring te sturen naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te B-2050 Antwerpen.

Betalingen kunnen ook contant gebeuren in buitenlandse valuta: voor Nederland 35 NLG, Voor Duitsland 30 DEM, voor het Verenigde Koninkrijk 11 GBP, voor Frankrijk 100 FRF. Hierin zijn wisselkosten inbegrepen.

Indien de betaling op de postrekening nr. 000-1415744-29 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w. te Antwerpen gebeurt dient 610 BEF = 15,13 EUR overgeschreven te worden.

Bedankt bij voorbaat.

Felicitaties

Dr. A.F.M. Reijnders 100 jaar !

Via het tijdschrift van de Nederlandse Mycologische Vereniging "Coolia" vernamen we dat Dr. Reijnders op 28 oktober j.l. zijn honderste verjaardag vierde.

Als lid van de AMK had hij vroeger veel contacten met zijn Vlaamse collega's, vooral dan met zijn goede vriend, wijlen Louis Imler. De ouderen van onze vereniging kennen hem om zijn sappige maar doordachte verteltrant, de generatie van nu om zijn onbegrensde vitaliteit en mycologische kennis zoals men die enkel bij de "groten" terugvindt.

We wensen Dr. Reijnders nog vele jaren in goede gezondheid. Zijn Vlaamse vrienden duimen voor een mycologisch ouderdomsrecord! Het ga je goed!

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring

De Antwerpse Mycologische Kring werd opgericht in 1946. In 1963 werd het een vereniging zonder winstgevend doel. Zij heeft als doel de mycologie te bevorderen. De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring organiseert hiertoe excursies, vergaderingen, voordrachten, determinatieavonden, werkweken, demonstratiedagen, tentoonstellingen. Er wordt driemaandelijks een tijdschrift uitgegeven, AMK Mededelingen. Op onregelmatige tijdstippen verschijnt *Sterbeecia*, een publicatie genoemd naar de Antwerpse priester, mycoloog, kruidkundige en architect, Franciscus Van Sterbeec (1630-1693).

In 1991 werden AMK Mededelingen en *Sterbeecia* bekroond met de Emiel Van Rompaeyprijs voor floristiek. Er wordt systematisch een gegevensbestand bijgehouden over de verspreiding van paddestoelen in ons land.

De Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring onderhoudt ook contacten met andere mycologische verenigingen in binnen- en buitenland. De K.A.M.K. is erkend door de Vlaamse Mycologen Vereniging.

De K.A.M.K. bezit een bibliotheek, die ondergebracht is in het verenigingslokaal, de Bioruimte van het RUCA, Groenenborgerlaan 171 te 2020 Antwerpen. Alle leden kunnen hieruit boeken ontlenen.

Het lidgeld bedraagt 500 BEF per jaar. Betaling kan geschieden door overschrijving op bankrekening nr. 320-4183209-57 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w, te Antwerpen. Buitenlandse leden betalen 550 BEF indien een eurocheque ten voordele van de Antwerpse Mycologische Kring naar André Jacobs, Lode Zielenslaan 35 bus 7 te B-2050 Antwerpen, gestuurd wordt. Bij overschrijving vanuit het buitenland van het lidgeld op postrekening nr. 000-1415744-29 van de Antwerpse Mycologische Kring v.z.w., te Antwerpen moet 610 BEF betaald worden.

KAMK publicaties en paddestoelenposter

Bij Emile Vandeven kunnen oude nummers van AMK Mededelingen verkregen worden en de poster "Vier seizoenen paddestoelen", met 52 reproducties van de prachtige aquarellen van Omer Van de Kerckhove.

Raad van bestuur van de Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

voorzitter: Dielen Frans, Schawijkstraat 29, 2520 Ranst, tel.: 03/353.16.21

ondervoorzitter: de Haan André, Bezemheidelaan 6, 2920 Kalmthout, tel.: 03/666.91.34

secretaris: Van de Put Karel, Herentalsebaan 149, 2100 Deurne, tel.: 03/366.37.26

schatbewaarder: Jacobs André, Lode Zielenslaan 35 bus 7, 2050 Antwerpen, tel.: 03/219.02.78

bibliothecaris: Schavey Jean, Basseliersstraat 54, 2100 Deurne, tel.: 03/322.54.52

andere bestuurders:

Le Jeune Guy, Beemdenlaan 67, 2900 Schoten, tel.: 03/658.54.31

Lenaerts Luc, Fonteinstraat 8, 3560 Lummen, tel.: 013/52.34.99

Noten Leo, Oude Watertorenstraat 17, 3930 Hamont, tel.: 011/44.57.46 of 011/61.12.62

Vandeven Emile (ledenadministratie, secretariaat paddestoelenkartering), Opperveldlaan 14, 1800 Vilvoorde, tel.: 02/267.74.18

Volders Jos (samenstellen excursieprogramma), Weverstraat 9, 2440 Geel, tel.: 014/54.91.44

Walleyrn Ruben (redactie *Sterbeecia*), Predikherenstraat 37, 8750 Wingene, tel.: 051/65.89.80